

JALGVÄE RELVADE MATERJAAL-OSA

K.k. Lewis
(Jalgväe mudel)

Üldine kirjeldus, õpetamise meetodid ja
hoolekandmise reeglid jalgväe kompanidele

3558

5-4681

17 sm

Kinnitan.
20. mail 1924.

O. Amberg,
Sõjaminister.

Üldine kirjeldus.

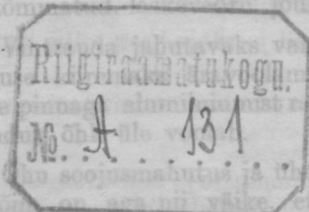
JALGVÄE RELVADE MATERJAAL-OSA

47. padrunit mahutava magasin	raskus	0,761 kg
tühjalt		1,953 kg
Sama magasin		13,7 kg
K. k. raskus tühjalt		41,5 kg
1000 padrunit		

K. k. Lewis

(Jalgväe mudel)

Üldine kirjeldus, õpetamise meetodid ja hoolekandmise reeglid jalgväe kompanidele

✓
SF-9469

Tallinn
Kindralstaabi VI osakonna väljaanne.
1924

7
Kinnitatud
30. mail 1934
O. A. Amburg
E. J. J. J.

JALGVÄE RELVADE MATERIAAL-OJA

K. K. Lewis
(Jalgväe mudel)

Trükitud Riigi trükikojas. (T. 1034).

Ühine kirjeldus, õpetamise meetodid ja
hoolekandmise reeglid jalgväe kompaniidele

Tallinn
Kinnitatud VI osakonna väljastamine
1934

I.

Üldine kirjeldus.

§ 1.	Kaliiber	0,303''(7,69mm)
Relva ja laske-	Raskus ilma magasinita	11,8 kg
moona tähtsa-	Pikkus ühes päraga	128,6 cm
mad mõõdud.	Äärmine laius	11,4 cm

47 padrunit mahutava magasinini raskus	tühjalt	0,764 kg
Sama magasinini raskus täidetult		1,953 kg
K. k. raskus ühes täidetud magasiniga		13,7 kg
1000 padrunit ühes magasinidega kaaluvad		41,5 kg

Töötamise ja jahutamise põhimõtted. *pilduja.* Luku tagasijooksuks, tühjakesta väljaheitmiseks ja laske-
T *puujuu.* Luku tagasijooksuks, tühjakesta väljaheitmiseks ja laskevedru ülestõmbamiseks tarvilik jõud saadakse selle läbi, et püssirohu gaasidest üks osa kõrvale juhitakse ja mehanismid liikuma lastakse panna. Luku ettejooks ja padrunit süütamine sünnivad gaasi abil ülestõmmatud laskevedru jõul.

Vintrauda jahutavaks vahendiks on väline õhk. Soojuse kiiremaks ära voolamiseks on raua ümber suure pinnaga alumiiniumist radiaator, millest järjest uuenduv õhk üle voolab.

Õhu soojusmahutus ja ühes sellega ka õhu jahutusvõim on aga nii väike, et ka alaline õhuvool, mis radiaatori suurest pinnast üle on juhitud, kuulipilduja vintrauast kõike laskmise juures sündivat soojust ei jõua ära juhtida. 500—700 lasulise vahetpidamata tule järel hõõgub vintraud.

Et Lewis'i ehitus vintraua vahetamist lahingtingimustes ei võimalda ja vintrauda ka läbi- ehk pealekalatava veega mingil tingimusel jahutada ei luba, siis on pikem vahetpidamata töötamine selle kuulipildujaga võimata. Sellest peab lahingus töötamisel alati tarvilised järeldused tehtama.

Teiselt poolt on aga k. k. Lewis'i päratõuge võrdlemisi väike: tuletihedus ja tabavus selle tagajärjel võrdlemisi suured.

II.

Üksikud osad ja nende tähendus.

§ 3. K. k. Lewis'i osad jagunevad kahte Osade jaotus suurde gruppi: gruppidesse.

1. Töötamise juures paigalseisvad osad;
2. Töötamise juures liikuvad osad.

Töötamise juures paigalseisvad osad võib omakord jagada kahte gruppi:

- a) Vintrauaga ühenduses olevad osad — vintraua grupp;
- b) Kehaga ühenduses olevad osad — keha grupp;

Töötamise juures liikuvaid osi võib jagada kolme gruppi:

- a) Gaasi rõhumist liikumiseks muutvad osad.
- b) Lasku sünnitavad ja tühja kesta välja heitvad osad;
- c) Uue padrundi etteandmist (söötmist) toimetavad osad.

§ 4. Osade nimetuste ja tähenduse äraõppimine nõuab õpilaselt kaunis tugevat Märgused osade tundmise kätte-õpetamise kohta. meelespidamist, sellepärast ei tohi õpetamise juures tõtata. Enne üks osade grupp põhjalikult läbi võtta, siis alles järgmise juure üle minna.

Osa nimetuse teadmist õpilaselt nõuda sellest ajast peale, kui see nimetus kirjelduses sõredalt trükitult ette tuleb. Kui mõne osaga enne seda tuleb tegemist teha, siis tehtagu seda näitlikult, ilma osa nimetuse meelespidamist nõudmata. Esimesel teenistusaastal nõuda nende osade nimetuste meelespidamist, mis paragrafide pealkirjadesse on paigutatud, samuti nende osade üksikasjalist tundmist, millega lasketakistuste kõrvaldamise juures tuleb tegemist teha. Teisel teenistusaastal ära õppida täielik kirjeldus. Õpepataljonis ja õpekompanides õpitakse täielik kirjeldus esimesel aastal ära.

Enne kui osade üksikasjalisele tundmaõppimisele asuda, lühidalt ära seletada:

- a) Kuidas kuulipildujat laadida ja kuidas padrunid magasinist kuulipildujasse satuvad.
- b) Kuidas gaas männa ja selle kaudu kõigi teiste liikuvate osade peale mõjub.
- c) Kuidas laskevedru männa, luku ja söötja peale mõjub.
- d) Kuidas õhk kuulipildujat jahutab.
- e) Kuidas kuulipilduja sihti pannakse ja kuidas tast lastakse.

See seletus olgu näitlik, lühikene ja selge, õpilaste mälu mittekoormav. Asjadest, mida näha ei ole, mitte rääkida.

Järgnevas üksikasjalises osade kirjelduses tähendavad osade nimetuste taha klambritesse pandud numbrid ja tähed neid numbreid ja tähti, mille all vastava osa juurelisatud joonestuselt üles leiab.

A) Vintraua grupp.

§ 5. Kuuli keerlema panemiseks on vint-**Vintraud (76)**, raua õõnes neli paremale keerduvat vintsoont.

Vintraua eelotsa peale on vasakukäigu vindiga rauasuuline (89) kruvitud. Rauasuuline on lühikene,

pasunasuulise taoline toru, mille õõne kuju nii on valitud, et iga lasu juures radiaatorimantlis õhutõmbus sünnib ja ühtlasi päratõuge väheneb. Peale selle on rauasuuline veel muhviks, mis radiaatorit ja vintrauda koos hoiab.

Vintraua *suudmest* 10 cm tagapool on *gaasiauk* (a), mille kaudu kuulipilduja liikuvaid osasid käimapanev gaas gaasikambrisse peaseb.

Vintraua tagumise otsa lähedal on *rauatapp*, mis radiaatoril olevasse uurdesse käib ja seda tagab, et kuulipilduja kokkupanemisel gaasiauk õigele kohale satuks.

Tagapool rauatappi on vintraual *rauakrae*, mis ta ümbrikus õigel kohal hoiab.

Tagapool rauakraet asub *raua kinnitusvint*. See on kandilise lõikega vint, millega vintraud kuulipilduja keha külge kinnitatakse.

Raua tagumisel otspinnal on kühm, mis luku eelotsa väljalõigatud osasse sisse passib, kui padrunipesa sulutud on. Seda kühma kutsutakse *padrunikübara peatajaks*; ta ülesandeks on padrunikübara äärt vint-rauast eemal hoida, nii et tõmbikud sellest kinni haarata saaksid. Padrunipõhi ja padruniseinad on aga selle juures lasu ajal igaltpoolt kindla toe vastas.

Padrunipesa ava on pealt veidi kallak, et kuulitsa pesasse minekul allapoole juhtida.

§ 6. Gaasiaugu kohal käib vintraua peale **Gaasikambri** *gaasikambri vöö*. Selle vöö õõs on kooniline, ja vöö läheb õieti oma kohale, kui tema peale löödud tähte „F“ rauasuudme poole hoida. Vööl on sees vindiga auk, kuhu gaasikamber sisse kruvitakse. See auk peab vintraua gaasiauguga täpselt kohati olema.

§ 7. Gaasikamber (82). *Gaasikamber* on jalgväe kuulipildujal ühest tükist tehtud ja kruvitakse gaasikambri vöö külge niba pidi, mille ots kooniliselt ära on treitud ja gaasiauku parajasti sisse passib. Gaasikambri vertikaalõõnes on vint gaasi regulaatori sissekrumimiseks. Horisontaalse osa peal on vint, mille peale gaasisilinder kruvitakse. Kambri välisel pinnal on kaks tiiba võtme kinnihaaramiseks.

§ 8. Gaasiregulaator (84). *Gaasiregulaator* on õõnes kork, mis gaasikambri vertikaalõõne sisse kruvitakse ja mille ülesandeks on silindrisse lastava gaasi hulka reguleerida. Selleks on tal küljeseinas kaks auku, üks suurem, teine väiksem; kumbagi neist võib kambrist silindrisse viiva augu kohale asetada. Regulaatori välise otsa peale on kaks tähte löödud: „L“ (Larger — suurem) ja „S“ (smaller — väiksem); nende tähtede järele on näha, kuhupoole need augud on pöördud.

§ 9. Gaasiregulaatori võti (81). *Gaasiregulaatorit* hoiab oma kohal *gaasiregulaatori võti*, mis otsapidi regulaatorisse lõigatud neljakandilisse auku käib. Võtme teises otsas on aas ja tapp. Tapp käib vastavasse auku radiaatoriümbrikus ja hoiab võtme paigal. Aasapidi saab võtme saba üles kergitada ja tappi august välja tõsta, kui regulaatorit taetakse pöörata ehk välja kruvida. Selleks võib aasast kuuliotsa läbi pista.

§ 10. Gaasisilinder (77). *Gaasisilinder* on toru, mille sees mänd gaasiaugust tuleva gaasi ja laskevedru mõjul liigub. Tagumises pooles on tal allküljes tasapind, mida mööda hammaslatt liigub; eestotsa pidi kruvitakse ta gaasikambri külge.

Vint, millega gaasisilinder gaasikambri peale kruvitakse, on väga peene lõikega; teda peab koostvõtmise ja

kokkupanemise juures kõige suurema hoolega rikkumise eest hoitama. Samuti hoitagu selle eest, et kokkupanemise juures silindrit hammaslatiga ära ei rikutaks.

§ 11. Vintraua ümber on alumiiniumist radiaator (78). Radiaator. Alumiinium on kerge, soojust hästi saatja ja väljakiirgaja metall; kõrged tiivad, mis piki radiaatori keha on paigutatud, suurendavad kiirgamispinda mitmewõrra ja hõlbustavad soojuse äravoolamist. Rauasuulise läbi sünnitatud tõmbus veab radiaatorist järjest värsket õhku läbi.

Radiaatori allküljes, eesotsas, on auk, kuhu gaasikamber mahub. Tagumises otsas on radiaatori pealtküljel tasapind, mis ümbriku vastava tasapinna vastu käib ja radiaatori omal kohal hoiab.

§ 12. Radiaatori ümber on kahest jätkust radiaatori ümbrik (74, 90). koosseisev ümbrik. Otsjätku (90) ja tagajätku (74) ühendab ümbrikuvöö (85), mis mõlema jätku otsas asenevate kraede peale käib. Ümbrikuvöö mõlemad otsad on püsti keeratud ja moodustavad kirkbukaitse. Vöö parempoolse otsa sisemine külg on kirbualuseks, temasse on kirbu kinnitamiseks soon lõigatud. Pingule tõmmatakse ümbrikuvöö vöökruviga (88).

Kirpu nihutatakse õigele kohale kirbupaigutamise kruviga (87)

Ümbriku peale käivad veel pandlavöö ja jalgade vöö (b), mille külge pannal ja jalad on kinnitatud.

Tagajätkul on kaks auku, üks regulaatori ja teine regulaatori võtme tapi jaoks.

Tagajätku tagumises otspinnas on augud vintraua ja gaasisilindri läbipanemiseks ja kehariivi jaoks.

B) Keha grupp.

§ 13. Eesotsas on kehal kandiliselt lõigatud Keha (26). vindiga auk, kuhu vintraud sisse kruvitakse — vintraua pesa.

Keha alumises küljes on kehariivi pesa, mille sisse kehariiv (68) käib. Kehariiv ühendab keha radiaatori-ümbrikuga ja takistab keha pöördumist, nii et lukk ja vintraud alati õieti vastamisi seisavad.

Kehariivi pesast vähe tagapool asub vedrusalve varn (65), mille peale vedrusalv haakipidi käib.

Peale selle on keha põhjas avad hammasratta, päästiku ja trikivedru ümbriku jaoks, nuudid püstolipärataolise käepideme kinnitamiseks ja uure, kuhu pärapööra alumine hammas sisse käib.

Paremas ja vasakus küljes on kehal pikad pilud, kus sees vinnapideme vars edasi-tagasi võib liikuda — vinnapideme pilud. Kummagi pilu võib üles ja alla liikuva sübriga kinni panna. Sübritesse tehtud õnarad hoiavad, kui pilu sübriga on kinni pandud, vinnapideme paigal. Need sübrid on sellega ühtaegu tolmukaitseteks ja kaitseriivideks (32), mis vinnatõmmatud kuulipildujat lahtiminemast takistavad.

Paremas küljes on veel kestaheitmise ava.

Keha ülemine pind. Eesotsa lähedal on keha ülemisel pinnal magasinisammas. Sammas on seest õõnes; samba õõnsuses on uure, mille taha magasiniriivi haak käib. Väljaspool on samba peal pikk hammas (63), mille peale magasinirummu nuut käib. Samba esikülge on kallotsas pilu lõigatud, kuhu sisse söötja link käib.

Magasinisambast tagapool on keha ülemises pinnas pikk pilu. See pilu on eesotsast padrunikujuline; seda osa kutsutakse söötmisavaks. Söötmisavast tagapool on pilu küljed sirgjoonelised; seda pilu osa mööda liigub edasi-tagasi söötja käitaja töötav hammas. Eespoole vasakus küljes on söötmisaval lühikene renn, kus sees söötja eespoolele pressitud kühm liigub. Tagumine pool on söötmisaval nii konstrueeritud, et avasse läinud padrun luku ees mitte avast ei saaks välja hüpata. Selleks on pilu pealt nii pikal ulatusel ja sedavõrd kit-

sam, et avasse läinud padruni kübar enne kõrgemale ei saaks tõusta, kui kuul padrunipesasse on sattunud.

Söötmisava tagumisest otsast paremal pool on *padrunikübara renn*, mida mööda padrunikübara äär liigub, kui söötja magasinist väljakukkuvat padrunit söötmisava kohale toob. Tervel söötmisava pikkusel on keha pealmine pind ava poole liusalt kallak, et söötjas ava poole tulev padrun paremini avasse võiks libiseda. Ava vasak külge on sellevastu järsk, et padrun tingimata avasse kukuks ja avast kuidagi üle ei libiseks.

Söötmisavast vasakul on *kestaheitja pesa*, mille peale vedrutav *kestaheitja pesa kaas* (44) käib. Kaant hoiavad oma kohal pesa eelotsa seintesse lõigatud uurred. Pesa põhjas on auk, kuhu sisse kestaheitja alumisel pinnal olev tapp käib.

Keha pealmise pinna tagumist osa ümbritseb madal vertikaalne sein. Selle seina kõvera osa seespool, paremal ja vasakul küljel on kuus lühikest simsi. Nende simside alla käivad kehakaane jalaste küljes olevad riivid, mis kehakaant niiviisi paigal hoiavad.

Seina vasak ots on konksutaoliselt kõver ja on takistuseks, mis kehakaant ei lase kaugemale lükata, kui just vaja on. Sein parempoolne ots on sirge ja on abiks padrunite juhtimise juures.

Seina tagumise osa vastas, paremal pool, on renn, mille sees söötja saba allküljes olev niba liigub.

Seinast tagapool on keha õõnsuste kohal tugev neljakandiline liist. See liist annab kehale tarvilise tugevuse ja on ühtlasi aluseks, mille peale kehakaane saba käib, ja mis nii kehakaant tugevamini paigal hoiab.

Keha sisemine ehitus. Kehasse on kaks õõnsust puuritud: *lukutee ja männatee*. Neid teid mööda liiguvad lukk ja mänd hammaslatiga. Lukutee seintesse on

neli nuuti lõigatud, kus sees luku ja söötja käitaja tugihambad liiguvad. Lukutee eesotsas, seal, kust söötmissava algab, on lukutee seintes *lukustusõnarad*, kuhu tugihambad padrunipesa sulumise ajal sisse lähevad. Lukutee vasakusse seinu on kestaheitja pea ja saba läbikäimiseks.

Männatee põhi on tasapinnaline, hammaslati liikumiseks.

§ 14. **Kehakaas** (13) käib parajasti keha pealmisel pinnal oleva vertikaalse seinu peale. Parem ja vasakul on tal allküljes *jalased*, mille küljes keha seinasimsid alla käivad *riivid* asuvad. Eesotsas, vasakul, on kehakaanel keel, mis seinu konkutaoliselt kõvera osa vastu käib ja sellega kaane õigele kohale sattumist kindlustab. Ühtlasi kannab see keel oma vinklis paremale pöördud osa küljes *padrunirõhutist* (40).

Padrunirõhutis on kahest lehest koosseisev lapikvedru, mis padruni magasinist lõpulikult välja surub. Ta käib kaanekeele alla oleva *padrunirõhutise pesa* uuretesse; paigal hoiab teda väike tapp, mis pesa põhjast läbipuuritud auku käib.

Padrunirõhutise pesast tagapool moodustab kehakaane terve esimene osa *magasini hoidkäppade pesa*. Neid käppe on kaks, kumbki neist pöörleb kehakaane külge kinnitatud tapi otsas. Selle järele, kuhupoole nende käppade otsad on pööratud, nimetatakse neid magasinini *vasakpoolseks* (29) ja *parempoolseks* (28) *hoidkäpaks*. *Vasak* käpp ja vasaku käpa tapp kannavad numbrit 1; *vasak* käpp käib vastu kerekaant. *Parem* käpp ja *parema* käpa tapp kannavad numbrit 2. *Parema* käpa ots on paksem; see paksem osa toetub vastu kehakaant, nii et käppade eneste pinnad kokku ei putu ja üleliigset õõrumist ei teki. Kummalgi käpal on lühike saba, mis vastu kehakaane seinu toetub ja sellega käpa liikumist piirab.

Käppade taga on *magasini hoidkäppade vedru* (27). See on keskelt väikse tapiga käppadepesa tagumise seinä külge käiv lapikvedru. Kumbki vedruots toetub vastava käpa pika haru vastu ja lükkab seda ettepoole. Parema käpa vastu toetaval vedruotsal on üks külg vinklisse keeratud. See osa toetub vastu käpa alumist pinda ja ei lase nii käppi tappide otsast ära kukkuda.

Käppade pesa tagumises seinas on auk, kuhu sisse käppade vedru tapp käib. Tahapoole tuleb see auk laia ja sügavasse renni välja, kust kaudu vedrutapi august väljalükkamiseks kuuliotsa võib sisse pista.

Et kaane raskust kergendada ja õõrumist kaane ning söötja vahel vähendada, on kaas alt õõnsaks tehtud ja temale tarvilise tugevuse andmiseks ning söötja toetamiseks ainult kaks *ribi* jäetud.

Kehakaane tagumine ots — *kehakaane saba* — on alt õõnes ja passib selle õõnsusega parajasti keha tagumises otsas asuva liistu peale. Pealt on see saba pääsukese sabasse lõigatud liist, mille peale sihikualus käib.

§ 15. K.k. Lewis'il on vertikaalse raamiga ja kruvi **Sihik.** abil tõstetav *dioptersihik*. Ta koosneb: *sihikualusest* (11), *sihikualuse vedrust* (8), *sihikualuse vedru kruviga* (9) *sihikuraamist* (14), *kaelusest* (20) ja *tõstekruvist* (116). Sihikualus käib pääsukesesabataolise nuudiga kehakaane saba peale; peale selle toetuvad aluse küljed kahelt poolt vastu kehakaane keskel olevat valtsi, mis läbi aluse õigel kohal püsimine kindlustatud on. Raam on aluse külge kinnitatud *sihikuraami teljega* (24). Telge takistab oma august välja põrumast traadist tehtud *sihikuraami telje pulk* (23) ehk plint. Raami hoiab püstitõstetud ehk mahaklapitud horitsontaalses asendis paigal *sihikualuse vedru* (8), mis *sihikualuse vedru kruviga* (9) kehakaane külge on kinnitatud. Diop-terauku kandja *kaelus* (20) liigub raami mööda üles ja alla *tõstekruvi* (116) abil. *Tõstekruvi pea* (117) on alt

hambuline. Need poolümargused hambad libisevad kruvipea pööramisel tugeva õõrumisega üle *tõstekruvi pea vedru* (119) otsa, mis pööramise seisumisel selgesti kuuldava naksuga kahe hamba vahesse kargab. Hammaste vahed on nii valitud, et hõlbus oleks meeles pidada, mitme naksuga ühe jaotuse pealt teise peale saab üle minna.

Jaotused sihikuraamil vastavad sihikulistele laskekaugustele *jardides*.

§ 16. *Vedrusalve* (61) mahutatakse hammasratas **Vedrusalv** ja laskevedru ühes nende juure kuuluvate **(61)** osadega.

Eesotsas on vedrusalvel haak, millega ta kehapõhja küljes olevasse vedrusalve varna kinnitatakse. Haagi välisesse pinda on lai renn lõigatud. Sinna mahub kehariiv vedrusalve külgepanemisel ja küljestvõtmisel. Salve tagaääres on *hammasratta link* (46), mis vedru maha jooksta ei lase, kui salv kuulipilduja küljest ära võetakse. Lingil on kaks vastastikku vinklis haru; salve külge on ta *hammasratta lingi teljega* (48) kinnitatud, mille ümber ta pöörelda annab. Selle lingiharu vastu, mis hammasratta poole on pöördud, vajutab U-taoline *hammasratta lingi vedru* (49); teine haru ulatab salvest tahapoole välja. Kui salv kuulipilduja küljest ära võetud, litsub vedru lingi esimese haru vastu hammasrattast, nii et vedru maha jooksta ei saa. Kui salv kuulipilduja külge on pandud ja püstolipärataoline käepide oma kohale lükatud, litsub viimane lingi tagumise haru üles ja laseb vedru töötamiseks jälle vabaks.

Vedrusalve seintes on augud, kust *vedru pingekruvi* (56) läbi käib. Salve paremal seinal on väljaspool nuut, kuhu pingekruvi pea sisse käib ja mis pingekruvi ja vedrurulli keerlemast takistab, kui hammasratas ja vedrukarp keerlevad. Seespool on salve vasakul seinal madal sõõrikujuline süvend, mille sisse hammasratta vasak külj passib.

Hammasratas (52) on ühe põhjaga madal silinder, mille põhjast pingekruvi läbipanemiseks auk on läbi puuritud. Silindri välisel pinnal on 52 hammas; silindri sisemisel pinnal on hammas, mille peale vastav nuut vedrukarbi pinnal käib, nii et hammasratas ja vedrukarb alati koos liiguvad.

Vedrukarb (53) on õõnes silinder, mis hammasratta sisse käib ja mille sisse laskevedru on ära mahutatud.

Laskevedru (55) on lai spiraalvedru. Välises otsas on tal kaks neetaolist tappi (59), millega ta vedrukarbi ääre külge on kinnitatud; sisemine ots on tal haaki keeratud ja käib vastavasse auku vedrurullis.

Vedrurull (57) on väike õõnes silinder, mille külge vedru sisemine ots on kinnitatud ja mida ta sisse kruvitud pingekruvi liikumata paigal hoiab.

§ 17.

Püstolipärataoline käepide ja päästumehanism.

Päästumehanism on paigutatud omaette kehasse, mille tagumine ja alumine osa *püstolipärataolise käepideme* (22) ja *triklikaitse* (39) moodustavad. Kinnihaaramise hõlbustamiseks on käepidemel puust *põsed*. Päästumehanismi keha külgede ülemiste äärte lähedale on kaks kitsast nuuti lõigatud. Need nuudid hoiavad päästumehanismi keha paigal. Pealmise pinna sisse lõigatud pika soone sisse on mahutatud trikliõlad, trikli vedru ümbrik trikli vedruga, päästik ja pärariiv. Pealmise pinna eesotsas on veel teine lühikene soon, kuhu sisse hammasratta lingi tagumine haru käib.

Triikkel (30) on kolmeharaline ja on kinnitatud *triklitelje* (33) peale. Alumine haru ulatub triklikaitseesse, ta peale vajutatakse sõrmega päästmise juures. Ülemisest kahest harust käib esimene trikli vedru ümbriku seinas olevasse auku; tagumine haru lõpeb sõraga, mille vahele päästiku esimene õla käib.

Triklivedru ümbrik (42) on õõnes silinder, mille sisse *triklivedru* (41) on mahutatud. Triklivedru on spiraalvedru, mis ümbrikku ja sellega ühenduses olevat trikliharu ülespoole surub. Selleläbi surutakse trikli-saba ettepoole ja päästiku tagumine õla ülespoole, kui trikli saba peale vajutada. Triklivedru ümbrik ulatub selle juures vastavasse pesasse kuulipilduja keha põhjas ja hoiab terve päästumehanismi keha oma kohal, kui pära kuulipilduja küljest ära võetakse.

Päästik (91) on mehansimikeha külge kinnitatud *päästikuteljega* (120), mille ümber ta pöörelda võib. Päästik on kahe õlaga kang, mille esimene õla trikli tagumise õla sõra vahel käib ja trikli liikumisi edasi annab, kuna tagumine õla tugeva, kandilise *päästikunokaga* lõpeb, mille taha vinnatõmbamisel hammaslati vinnakhammas kargab.

Päästumehanismi keha tagumisse otsa on paigutatud *pärariiv* (7). Pärariivi surub oma kohale spiraalvedru — *pärariivi vedru* (10). Pärariivi tahapoole liikumist piirab *pärariivi pulk*.

§ 18. *Pära* (3) on samase ehitusega nagu püssipära. **Pära (3).** Kuulipilduja keha külge kinnitatakse ta *pärapööraga* (5), mis pära puuosa külge *pärapööra kruviga* (4) on kinnitatud. Pärapööril on kuulipilduja kehaga ühendamiseks õõnes ümargune *tapp* nelja *kõrvaga*, mis lukutee õnaratesse käivad. Tapist allpool on *pärapööra hammas*,³ mis keha põhjas olevasse uurdesse käib ja millel lõige sees on, kuhu pärariiv sisse käib.

Kaba on lõhkemise eest kaitstud *kabarauaga* (1), mis pära külge *kabaraua kruvidega* (2) on kinnitatud.

Pärast läbi on auk puuritud, kuhu *õlitoos* sisse käib. *Õlitoosi kaane* külge on *õlipintsel* kinnitatud.

C) Gaasi rõhumist liikumiseks muutvad osad.

§ 19. Gaasiaugust gaasisilindrisse tungiv Mänd ja hammaslatt (79, 72). gaas mõjub männa (79) peale, seda tahapoole tõugates ja ühes männaga teisi liikuvaid osasid tööle pannes. Gaaside rõhumise võtab vastu männa jämedam eesots — männakarikas (140, 141). Männakarikas on eestotsast välja õonestatud (140). Välisele pinnale on karikal neli laia soont lõigatud, nii et gaasisilindri seina vastu ainult neli kitsast rõngast (141) õõruvad. Selleläbi on silinder küllalt hästi sulutud, nii et suuremaid gaasihulkasid männakarikast mööda ei saa tungida, kuna õõrumine palju väiksem on ja tahm, mida karikarõngad gaasisilindri pinnalt maha õõruvad, soontesse jõuab libiseda ja männa liikumist ei takista.

Männa tagumise otsa külge on lõdva vindiga ja männa ühenduspulgaga (75) hammaslatti (72) kinnitatud. Hammaslatti alumisel küljel on 60 hammast, mis männa liikumise hammasrattale edasi annavad. Latti alumise pinna tagumises otsas on vinnakhammas, mis päästiku noka taha käib ja kuulipildujat vinnas hoiab.

Külgede peale on hammaslatti kaalu kergendamiseks sügavad lohud lõigatud.

Lohkudest tagapool on neljakandiline auk vinnapideme kinnitamiseks.

Vinnapideme augu kohal on hammaslatti pealmsel pinnal lööknõela alus, mille külge lööknõel on kinnitatud. Lööknõela alus on ühtlasi männa liikumise edasiandjaks lukule.

§ 20. Vinnapidemel (38) on õhuke neljakandiline vars ja ümargune pea, millest kuulipilduja vinnatõmbamise juures näppudega kinni võetakse. Vinnapideme varrel on kaks kitsast ja madalat õlga, mis teda kuulipilduja keha külje sisse lõigatud pilust, kus ta edasi-tagasi liigub, välja ei lase kukkuda.

D) *Lasku sünnitavad ja tühja kesta väljaheitvad osad.*

§ 21. *Lukk (37)* on tugev, õõnes silinder, mis *lasku (37)* suks padrunipesa kinni sulub. Esimene ots on tal padrunipõhja jämeduselt välja puuritud; seda väljapuuritud osa, mille vastu lasu ajal padrunipõhi toetub, nimetatakse *lukutaldrikuks*. Lukutaldriku keskel on auk lööknõela läbipääsemiseks. Lukutaldriku seinad on neljast kohast välja lõigatud. Kõige suurem väljalõige mahutab enesesse padrunikübara peataja; kaks väljalõiget on tõmbikute ärapaigutamiseks; kõige väiksemasse väljalõikesse mahub padrunipesa sulgumise ajal kestaheitja pea.

Pikuti on luku sisse kõver pilu — *löökraua aluse tee* — lõigatud.

Tagumises otsas on luku pinnal neli *tugihammast*, mis lukutee juhtivates nuutides liiguvad ja padrunipesa sulumisel lukutee lukustavatesse õnaratesse satuvad. Tugihammaste tagumised parempoolsed nurgad on ümargusteks lõigatud, et luku pööramist hõlbustada, kui tugihambad lukustavatesse õnaratesse satuvad. Ülemine hammas on pealt tasapinnaline, et söötja temast vabalt saaks üle käia. Vasakul hambal on parem esimene nurk libamisi maha lõigatud, et kestaheitja saba liikumist hõlbustada. Lukuõõnsuse tagumises otsas on kandilise lõikega vint söötja käitaja sissekrüvimiseks.

Tagumisel otspinnal on lukul kaks õlga, mis söötja käitaja eespinnal olevate õlgade vastu käivad ja luku vasakule pöördumist piiravad. See luku vasakule pöördumise piiramine tagab, et luku lahtipööramisel tugihambad õieti lukutee juhtivate nuutide vastu satuvad.

§ 22. Mõlemad tõmbikud (45) on tugevad lapik-
Tõmbikud vedrud, mis luku välispinda lõigatud tõm-
(45). bikupesadesse on paigutatud. Tõmbiku eesotsas on *küüs*, millega tõmbik padrunikübara äärt haa-

rab, ja *tapp*, mis pesa põhjas olevasse auku käib. Tõmbiku tagumise otsa alumine äär moodustab riivi, mis pesauuretesse käib ja tõmbiku pesas paigal hoiab.

§ 23. *Lööknõel* (50) on lühike, eest kooniliselt teravaks tehtud pulk, mis *lööknõela plindiga* (47) lööknõela aluse külge on kinnitatud.

§ 24. *Kestaheitja* (21) on õhuke, kõver hoov, mis ta allküljes oleva tapi otsas pöörleb. Ettepoole pööratud kitsast otsa nimetatakse *kestaheitja peaks*, tagumist laia — *kestaheitja sabaks*. Kestaheitja on saba poolt kergelt allapoole kõveraks paenutatud, et saba parajasti vasaku lukuhamba kohal oleks, kui pea oma pesaga lukutaldriku seinas ühel tasapinnal on.

E) Söötmist toimetavad osad.

§ 25. *Söötja* (34) on magasinisamba kui telje ümber pöörlev plaat, mis kehakaanel paremale ja vasakule liikudes magasinist väljalangevaid padruneid söötmisavasse saadab.

Eesotsas on söötjal auk, millest söötja teljeks olev magasinisammas läbi käib. Augu paremas ääres on neljanurgeline sälk, mis söötja pealepanemise ja äravõtmise juures magasinisamba hambast üle juhatakse. Söötja eesotsa külge on veel kinnitatud *söötja link* (66), mis magasinisamba eesseina lõigatud pilussse käib ja söötjat töötamise juures üles ei lase tõusta.

Söötja esipooles on eest kitsas, tagant lai ava — *söötmistee* — kustkaudu padrunid kuulipilduja keha söötmisavasse satuvad. Söötmistee vasakul äärel, sealkohal, kus tee laiemaks läheb, on vähe ülespoole kõveraks keeratud koht. Seda ülespoole kõveraks kee-

ratud kohta nimetatakse *kuulihoidjaks* — ta hoiab söötja paremalt vasakule liikumise juures kuuli õigel kohal. Kuulihoidjast vähe tagapool asub söötja vasakul serval kõveraks keeratud keel — *padrunihoidja*. Padrunihoidja ei lase padrunit, kui see padrunirõhuti-sealt välja tuleb, ülespoole hüpata. Lai sälk kuulihoidja ja padrunihoidja vahel on selleks, et magasinis sisemised eralduspulgad söötjast magasinis liikumise juures üle peaseksid.

Söötmistest tagapool on söötja ülemisel pinnal kolm tappi. Parempoolse tapi otsa käib *söötja käpp* (35); keskmine väike tapp piirab söötja käpa ettepoole liikumist; vasakpoolse, kõige pikema tapi taha käib *söötja käpa vedru* (36) väiksem haak. Käpavedru käib käpa laia otsa ümber olevasse soonde, kuna väike silmus, millega vedru suurem haak lõpeb, käpa allküljes oleva tapi otsa käib.

Söötja tagumise poole — *söötja saba* — abil paneb lukuga ühendatud söötja käitaja söötja liikuma. Selleks on söötja saba allküljes soon, mille sees söötja käitaja töötav hammas liigub. Kuna see hammas sirgjooneliselt edasi-tagasi liigub, söötja saba aga kõver on, siis liitub söötja paremale ja vasakule.

Söötja saba vasaku tagumise nurga all on väike neljakandiline tapp. Selle tapi vastu toetub viimase võimaluseni tagasijooksnud luku ülemine tugihammas ja hoiab söötja niikaua paigal, kuni söötja käitaja töötav hammas jälle söötja saba soonde läheb ja söötja liikuma paneb.

§ 26. *Söötja käitaja* (31) on ümargune kork, mis järsu vindiga lukuõõne tagumise otsa sisse kruvitakse. Lukupõhja vastu käival pinnal on tal kaks õlga, mis teda sügavamale ei lase luku sisse kruvida, kui vaja, ja mis omalt poolt luku vasakule pöördumist piiravad.

Nagu lukul, nii on ka söötja käitajal neli *tugihammast*, mis lukutee juhtivates nuutides liiguvad. Söötja käitaja liikumine on aga ainult sirgjooneline. Luku paremale pöördumise ajal surub järsk vint, mille abil lukk söötja käitajaga ühendatud on, viimase veidi tagasi. Luku vasakulepöördumisega läheb söötja käitaja jälle vastu lukku ja liigub ühes viimasega tagasi.

Söötja käitaja ülemine tugihammast on kahejärguline. Ülemine osa — *söötja käitaja töötav hammast* — ulatab läbi kuulipilduja keha ülemises pinnas oleva pilu söötja saba soonde ja paneb söötja liikuma.

§ 27. *Lewis'i kuulipildujal on padrunimagasin osa Magasin. söötismehanismist ja nimelt liikuv osa selles mehanismis. Sellepärast võib iga rike magasinis osades söötmise täiesti seisma panna; magasinidega käidagu eelmise põhjal kandmise, pealepanemise ja pealtpötmise, samuti ka täitmise ja vedamise juures äärmiselt ettevaatlikult ümber.*

Magasin koosneb järgmistest osadest:

a) *Magasinikeha*(43). Magasinikeha on terasplekist pressitud, hambulise küljepinnaga madal silinder. Küljepinnal on tal (väljastpoolt vaadatult) 25 kitsast soont ja 25 laiemat hammast. Kitsaste soonte sisekülgedele on needitud õhukesed liistud, mis padrunikübarate ääri paigal hoiavad. Keha põhja keskel on suur ümargune auk; selle augu ümber on keha sissepoole *eralduspulkade rõnga needidega* (69) *eralduspulkade rõngas* (51) needitud, mille küljes 25 *eralduspulka* (70). Need pulgad eraldavad üksteisest kõrvutiseisvaid padroneid ja hoiavad neid magasinis oma kohal.

b) *Magasinirumm* (58). Magasinirumm on alumiiniumist silinder magasinisamba jämedusele

vastava õõnega. Seda õõnt pidi käib rumm magasinisamba otsa; pikuti on õõnes nuut, mis magasinisamba hamba peale käib, nii et kuulipilduja töötamise juures rumm paigal seisab, kuna magasinikeha ühes selle külge needitud eralduspulkade rõngaga keerleb.

Rummu peale on kaks sügavat soont lõigatud, kuhu kuulid sisse käivad. Ülemine soon on alumisega vinditaoliselt kallaku osa läbi ühenduses, nii et mõlemad sooned ühtlase kanaali moodustavad, kustkaudu padrunid järgimööda söötjasse lähevad. Kanaal lõpeb *magasinirummu suuga*, kustkaudu padrunid magasinist välja lähevad. Suu vastas on rummul kallakpind, mis magasinikeha keerlemisel padruni magasinist lõpulikult välja surub.

- c) *Magasinikaas* (67). Magasinikaas on õhuke plekratas, mis kuue poldiga (54) rummu külge on kinnitatud. See kaas katab suurt auku keha põhjas; kaane ja rummu vahel võib magasinikeha vabalt pöörelda.

Keskel on kaanel auk; augu ümbert on kaas kõrgemaks pressitud; selle läbi tekkinud uurdesse on mahutatud magasiniriiv oma vedruga.

- d) *Magasiniriiv* (62). Magasiniriiv on lapik rõngas, mis magasinikaane alla on ära mahutatud ja mille küljest pikk kõver keel rummuaugu sisse ulatab. Selle keele ots läheb magasinisamba otsapanemise juures samba õõnsuses asuvasse uurdesse ja hoiab magasinikõrgemale tõusmise eest. Tähen datud uurdesse litsub riivi *magasiniriivi vedru* (60).

III.

Koostvõtmine.

Üldised reeglid. Koostvõtmisel kõik osad järjekorras § 28. puhta lina või laua peale panna, et neid liiva, tolmu või muude rikete eest hoida.

Korraliku hoolekandmise ja ettevaatliku ümberkäimise juures on rikked haruldased. Iga rikke põhjuseks on suuremalt osalt ettevaatuse ja hoolekande reeglite mittetäitmine.

Kus õpekuulipildujad puuduvad, ühendada matejaal-osa õpetamine puhastamisega, et üleliigseid koostvõtmisi ja kokkupanemisi ära hoida.

§ 29. Koostvõtmisel eraldatakse osad järgmises järjekorras:

Üldine järjekord koostvõtmisel.

1. Pära.

2. Päästumehanismi keha.

3. Vedrusalv.

4. Kehakaas.

5. Söötja.

6. Vinnapide.

7. Mänd hammaslatiga ja lukk.

8. Kehariiv.

9. Keha.

10. Gaasi regulaatori võti.

11. Gaasi regulaator.

12. Ümbrikuvöö ja radiaatoriümbriku osad.

13. Gaasisilinder.

14. Gaasikamber.

15. Rauapea.

16. Radiaator.

§ 30. *Enne koostvõtmisele asumist järele vaadata, et kuulipilduja vinnas ei oleks, s. o., et vinnapide keha pilu eesotsas oleks.*

1. Pära. Pärariiv kuuliotsaga ettepoole litsuda, samal ajal pära $\frac{1}{8}$ ringi vasakule pöörata,

siis pära tahapoole keha küljest ära tõmmata.
Mitte murda ega loksutada!

Pärapööra ja kabarauda ei võeta pära küljest kunagi ära.

2. Püstolipärataoline käepide pihku võtta ja trikli peale vajutades, nagu laskmise juures, päästumehanismi keha tahapoole nuutidest välja tõmmata.
3. *Vedrusalve* tagumine ots allapoole vajutada, nii et hammasratas enam hammaslati külge ei puutuks. Enamasti kukub vedrusalv peale päästumehanismi keha eraldamist iseenesest alla *Vedrusalv* varna pealt ära tõsta.

M ä r k u s: Vanemat tüüpi vedrusalvedel ei ole haagi eesküljes lõiget, mis salve üle kehariivi laseb ära võtta. Nüüsguseid vedrusalvi ei saa enne eraldada, kui kehariiv on välja võetud.

4. Sihikuraam üles tõsta ja *kergete käelöökidega* sihikuraami pihta *kehakaas* tahapoole põrutada ja pealt ära tõsta.
5. *Söötja* link kuuliootsaga magasinisamba pilust ettepoole välja litsuda, söötjat sellevõrra paremale pöörata, et auguservas olev sälk sambahamba kohale tuleks, siis söötja samba pealt ära tõsta.

Lingi lahtilükkamise juures kuul vertikaalselt hoida! Söötjat äratõstmise juures mitte murda ega paenutada!

6. *Vinnapide* viimase võimaluseni tagasi tõmmata ja hammaslati seest välja võtta.
7. *Mänd* hammaslatiga ja *lukk* välja võtta. *Lukk* lööknõela aluse pealt ära võtta.
8. *Kehariiv* kuuliootsaga tahapoole suruda ja välja võtta. Kui vedrusalv veel küljes, siis nüüd ära võtta.

9. *Keha* raua küljest lahti kruvida. Kui vint väga pingul käib, võib *puuhaamriga kergelt* keha külje peale koputada. Kui vint *kerge* koputamise järel ei anna, tuleb ta sooja petrooleumi sees ära leotada.
10. Kuuliots *gaasi regulaatori võtme* aasast läbi panna ja võtmesaba parajasti niipalju üles tõsta, et võtmetapp oma august välja tuleb.
11. *Gaasiregulaator* välja kruvida.
12. Gaasiregulaatori võtit kruvikeerajana tarvitanud *ümbrikuvöö kruvi* lahti keerata, vöö pealt ära võtta ja *ümbriku jätkud* üksteisest eraldada.
13. *Radiaatoriümbriku tagajatk* radiaatori pealt tahapoole ära tõmmata. *Kerge* koputamine ümbriku pihta on vahest tarvilik. Selleks tarvitada ainult puuhamrit.
14. *Gaasisilinder* gaasikambrist eraldada. Lahtikruvimiseks võib võtmena tarvitada silindrisse tagasipandud mända, mida lööknõela alust pidi keeratakse.
Jõudu mitte tarvitada! Kui vint pingul käib, sooja petrooleumi sees leotada!
15. *Gaasikamber* ära kruvida. Selleks tarvitada sama võtit, mis rauapea ärakruvmiseks määratud.
16. *Rauapea* selleks määratud võtmega ettevaalikult ära kruvida.
17. *Vintrauda* ühes radiaatoriga, suud allapoole hoides, *õrnalt* vastu puupakku koputada. Selle juures libiseb radiaator rauapealt ära.
Ärgu püütagu radiaatorit eraldada jõuga! Kui radiaator õrna koputamise ei eraldu, lasta ta ühes rauaga kuuma vette, mille järele ta kergelt eraldub.
Ühes radiaatoriga tuleb ka *gaasikambri vöö* raua pealt ära.

IV.

Kokkupanemine.

§ 31. Üldised reeglid. Kokkupanemist toimetada ümberpööratud järjekorras, s. t. osad, mis viimaks küljest võetud, pannakse kõige enne külge.

Kus küljestvõtmise juures ettevaatust nõutud, seal talitada ettevaatlikult ka külgepanemise juures.

§ 32. Iseäralist tähepanu nõudvad võtted. 1. Gaasikambri vöö olgu õieti raua peal, täht „F“ eespool. 2. Gaasisilinder külgekruvimise ajal otse vinklis vastu gaasikambrit hoida, vint mitte rikkuda.

3. Söötja käitaja lõpuni luku sisse kruvida.

4. Vinnapide paigale asetada, kui lukk kõige tagumises asendis on, lõpuni oma auku pista ja siis viimase võimaluseni ettepoole lükata, enne kui söötjat hakatakse paigale panema.

5. Söötja olgu paremal, kui kehakaant hakatakse peale panema.

6. Söötja käpp, söötja käpa vedru ja magasin hoidkäpad nende vedruga hoolega üle vaadata ja veenduda, et nad õieti paigale aseneksid, enne kui kehakaas peale pannakse.

V.

Üksikute osagruppide koostvõtmine ja kokkupanemine.

§ 33. Päästiku grupp. Selleks määratud torniga päästiku telg välja lüüa ja päästik välja võtta.

Trikli telg välja lüüa ja trikkel välja võtta.

Triklivedru ümbrik ja triklivedru välja võtta.

Pärariivi plint välja lüüa, pärariiv ja pärariivi vedru välja võtta.

Kokkupanemine — ümberpööratud järjekorras. Selle järele vaadata, et telgede otsad oma aukude äärtest üle paistma ei jääks.

§ 34. **Hammasratta lingi tagumine haru ülespoole Vedrusalv.** suruda ja vedru lõdvale lasta, hammasrattast käega hoides, et vedru mahajooksmine liig järsk ei oleks. Selle järele tuleb pingekruvi pea ise, kui vedru terve, salve õlgade vahelt välja. Kui aga vedru katki on, siis linki üleval hoides pingekruvi saba pihta koputades, vedru lõdvendada katsuda.

Pingekruvi lõpuni välja kruvida.

Hammasratas salvest välja võtta.

Vedrukarp hammasratta seest välja võtta. Kui vaja, kuuliootsaga vedrurulli peale vajutada.

Vedrurull välja võtta.

Hammasratta linki võib ainult äärmisel juhtumisel ära võtta; siis peab lingi telje torniga välja lööma.

Kokkupanemine — ümberpööratud järjekorras:

Vedrurulli paigalepanemise juures vaadata, et vedru ots õieti rulli külge oleks kinnitatud. Vedru sissepoole keeratud ots peab augu ümargusest äärest üle olema.

Vedrukarbi sissepanemise juures vaadata, et hammas õieti nuuti satuks.

Kui hammasratas vedruga salve on pandud, pingekruvi käega niipalju sisse keerata, et ta peaaegu kohale läheks, siis kruvipead salveseina õlgadega kohakuti hoides vedru hammasrattaga niikaua üles tõmmata, kuni kruvipea täielikult oma pesasse läheb.

§ 35. Padrunirõhutise tapp kuuliotsaga oma au-
Kehakaas. gust välja suruda, siis rõhuti pesa uure-
test välja lükata.

Magasini hoidkäppade vedru tapp kuuliotsaga
oma pesast välja litsuda. *Käsi vedru vastas hoida*, et
vedru eemale ei lendaks. Käpad tappide otsast ära
tõsta.

Sihikuraami telje plint välja võtta, telg välja lüüa.
Alusevedru kruvi välja kruvida, vedru välja võtta.

Alus eraldatakse ainult äärmisel juhtumisel.

Kokkupanemine — ümberpööratud järjekorras.
Magasini hoidkäppadel ja tappidel olgu numbrid
kooskõlas.

§ 36. Söötjakäpp tapi otsast ära tõsta, siis vedru
Söötja. eraldada. Kokkupanemisel enne vedru paigale
panna, siis käpp tapi otsa asetada.

§ 37. Kuuliots tõmbiku küüne alla panna ja tõm-
Tõmbik. biku otsa niikaua tõsta, kuni tõmbiku tapp
parajasti oma pesast välja tuleb; siis tõmbik pesast
välja tõmmata. *Tõmbiku väljavõtmise juures mitte
enam jõudu tarvitada, kui hädasti vaja on.*

Tõmbiku paigalepanemiseks tõmbiku tagumine
ots pesa uuretesse juhtida, siis lukk pihku võtta ja,
pöidlaga tõmbikut pesa kohal hoides, teda vastu lauda
rõhuda ja nii oma kohale saata.

§ 38. Kestaheitja väljavõtmiseks kestaheitja pesa
Keha. kaane tagumine ots kuuliotsaga üles tõsta ja
kaas pesa pealt ära võtta. Kestaheitja välja võtta,
saba ees. Alt võib teda kuuliotsaga kergitada.

Sisse pannakse kestaheitja peaga ees.

Kaitseriivi väljavõtmiseks riiv üles tõsta, kruvi-
keeraja riivi keskkoha alla pista ja siis riiv välja kan-
gutada. Selle juures käsi lingi kohal vastas hoida-
et ta välja ei lendaks.

Erimäärused koostvõtmise ja kokkupanemise kohta.

§ 39. Koostvõtmised ja kokkupanemised ja-gunevad oma otstarbe kohaselt järgmistesse liikidesse:

- a) Koostvõtmised ja kokkupanemised igapäevase väikse puhastamise juures.
- b) Koostvõtmised ja kokkupanemised täieliku puhastamise juures.
- c) Koostvõtmised ja kokkupanemised katkiläinud osade vahetamise juures.

§ 40. *Esimese teenistusaasta sõdureil on luba ainult neid koostvõtmisi ja kokkupanemisi toimetada, mis igapäevase väikese puhastamise juures ette tulevad.* Need on koostvõtmised, mis § 29, punktides 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, ja 11 all on ära tähendatud. Kui laskmiste juures rike ette tuleb, mis suuremat koostvõtmist ehk üksikute osagruppide lahutamist nõuab, toimetavad seda vanemad sõdurid, allohvitserid ehk ohvitserid, kel seks õigus on.

Teise teenistusaasta sõdurid võivad toimetada kõiki koostvõtmisi ja kokkupanemisi, mis täieliku puhastamise ja sagedamini ettetulevate osadevahetamiste juures ette tulevad. Need on koostvõtmised, mis § 29, punktides 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12, §§ 34, 35 (sihikusse puutuv osa välja arvatud), 36, 37, 38 on ära tähendatud.

Kõiki muid koostvõtmisi ja kokkupanemisi võivad toimetada ainult:

- a) väeosa relvurid relvurohvitseri järeleaatuse all;
- b) kompanide relvurallohviterid ja kõik ohvitserid, kui neil selleks tarvilised abinõud ja tööriistad on. Selle juures peetagu silmas, et rahua ajal koostvõtmisi ja kokkupanemisi, mis

§ 29, punktides 13, 14, 15, 16, §§ 33, 34 (sihikusse puutuv osa), on ära tähendatud, *ainult hädakorral* väljaspool töökoda võib ette võtta, näiteks, laskmiste ajal töökojast väga kaugel oleval laskeväljal. Kui iganes võimalik, toimetatagu neid alati töökojas.

§ 29, punktides 15 ja 16 äratähendatud eraldusi *ka sõjaajal võimalikult töökojas* ette võtta.

§ 41. Eelmiste reeglite alla ei käi:
Erandid eel a) Öpepataljoni ja öpekompanide õpila-
mistest reeg- sed, kes juba esimesel teenistusaastal
litest. ka kõik teise teenistusaasta sõduritele
lubatud koostvõtmised ja kokkupanemised
peavad ära õppima.
b) Teatava tehnilise ettevalmistusega sõdurid,
kelle kätte keerulisemaid koostvõtmisi varem
võib usaldada. Nüisugustele sõduritele võib
kompaniülem ka varemalt lubada kõiki tarvilisi
koostvõtmisi toimetada. Tarbekorral võib nü-
suguste sõdurite eelteadmisi ja tehnilisi oskusi
väeosa relvurohvitseri kaasabil kontrollleerida.

VII.

Osade töötamine.

§ 42. K. k. Lewis'i osade töötamises on kaks
Osade töötamise järku:
kaks järku. a) Osade töötamine männa tahapoole
liikumisel;
b) Osade töötamine männa ettepoole liikumisel;

A) Osade töötamine männa tahapoole liikumisel.

§ 43. Kui laengu plahvatusel tekkinud gaa-
Gaaside töö ja sid kuuli rauaõõnt mööda niikaugele on
laskuri töö vinna- edasi surunud, et kuuli tagumine ots
tõmbamisel. gaasiaugust mööda jõudnud, voolab
osa gaasi läbi gaasiaugu gaasikambrisse. Sealt läheb

gaas läbi regulaatori tagumise augu gaasisilindrisse, kus ta vastu männakarikat põrkab ja männa hooga tahapoole tõukab.

Laskmise alguses ja uue magasinini pealepanemise järel tõmbab laskur männa vinnapidet pidi käega tagasi.

§ 44. Hammasaratta ja luku liikumine. Kui mänd tahapoole liigub, paneb hammaslatt, mille hambad hammasaratta omade taha käivad, hammasaratta pöörlema. Selle läbi saab laskevedru üles keeratud.

Lööknõela alus liigub alguses $1\frac{1}{8}$ tolli oma teesirges osas, nii et ta liikumine sel ajal luku peale veel mingit mõju ei avalda. Selle läbi saavad mänd ja lööknõela alus luku lahtipööramiseks tarvilise hoo; ühtlasi tagab see, et lukk enne lahti ei lähe, kui kuul rauast välja on lennannud ja gaasid õonest lahkunud.

Oma tee kõverasse osasse jõudes hakkab lööknõela aluse parem külg vastu tee paremat äärt suruma ja pöörab selle läbi luku $\frac{1}{8}$ ringi vasakule. Luku tugihambad tulevad lukustusõnaratelt välja ja satuvad lukutee juhtivate nuutide vastu.

Kui lööknõela alus oma tee lõpule on jõudnud, surub ta oma tagumise küljega vastu tee tagumist äärt ja viib luku tahapoole. Luku tugihambad liiguvad nüüd lukutee juhtivates nuutides; luku liikumine on sirgjooneline.

Tõmbikute küüned tõmbavad selle juures tühja kesta padrunikambrist välja ja kannavad ta tahapoole, kuni kesta ots raua tagumisest otpinnast mööda jõuab.

§ 45. Kestaheitja liikumine. Lukuga ühes liikuva söötja käitaja vasak hammas lööb vastu kestaheitja saba; kestaheitja pöörab ennast tapi otsas nii, et ta pea läbi lukutaldriku seinas oleva sälgalukuteesse

tungib ja kestale põhja lähedal järsu hoobi külje peale annab. Selle hoobi mõjul lendab kest kestaheitmise avast välja.

§ 46. Luku tagasijooksu juures liigub söötja Söötja ja magasini töötamine. käitaja töötav hammas söötja saba all soones, söötja liigub selle tagajärjel paremalt vasakule. Söötja käpp toetab selle juures vastu mingisugust hammast magasinini külgpinnal ja lükkab magasinini tunninäitaja suunas pöörlema.

Vasak tapp söötja pealmisel pinnal surub sel ajal, kui söötja äärmises parempoolses asendis on, magasinini parema hoidkäpa peale ja hoiab ta magasinist eemal. Kui söötja vasakule liigub, surub magasinini hoidkäpade vedru paremat hoidkäppa ikka vastu söötjatappi. Et aga käpa eespind kõver on, peaseb käpp ühtlasi ettepoole liikuma. Nii liigub magasinini parema hoidkäpa pea niikaua ettepoole, kuni ta vastu magasinini seinä hammast jõuab ja magasinini pöörlemise seisma paneb. Magasin ei saa rohkem liikuda, kui just järjekorralise padruni väljasurumiseks vaja on.

Samal ajal surub see hammas magasinini külgpinnal, mida söötja käpp tõukab, magasinini vasaku hoidkäpa tagasi. Selle käpa pea libiseb mööda magasinihamba pinda, kuni see hammas ta alt on läbi jõudnud, selle järel kukub ta käppade vedru mõjul järgnevasse nuuti magasinini külgpinnal. Selleks ajaks on parem hoidkäpp magasinini liikumise seisma pannud.

Magasinil pöörleb ainult keha ühes eralduspulka-dega, kuna magasinini rumm paigal seisab. Eralduspulgad viivad nii kõik padrunid piki rummukanaali ühe padruni (ühe pulgavahe) võrra edasi. Kallak pind, mis magasinirummu suu vastas, litsub rummusuust väljatuleva padruni alla, söötmistee peale. Söötja ja magasinini edasiliikumise juures satub padruni tagumine osa padrunirõhutise alla, mis padruni lõpulikult magasi-

nist välja ja kuulipilduja keha söötmisavasse rõhub. Padrun jääb selle juures kuuliootsaga veidi alla padrunipesa poole längus seisma.

§ 47. Kui mänd tahapoole liikudes oma tee Vinnajäämine. lõpule jõuab, libiseb hammaslati vinnakhammas üle päästiku noka. Kui trikli peale ei vajutata, jääb vinnakhammas päästiku noka taha kinni ja kuulipilduja vinna.

B) Osade töötamine männa ettepoole liikumisel.

§ 48. Kui trikli peale vajutatakse, pääseb hammaslati vinnakhammas päästiku noka tagant välja. Laskevedru paneb hammasratta keerlema, viimane annab oma liikumise hammaslatile edasi ja mänd jookseb ettepoole.

Automaatlise tule juures on päästik kogu aeg maha vajutatud; kuulipilduja ei jää üldse vinna; laskevedru viib männa otsekohe ettepoole, kui viimase tagasijooks lõppenud on.

§ 49. Männa ettepoole liikumisel rõhub löök- Männa ja luku liikumine. nõela aluse vasak külg oma tee vasaku serva vastu. Lukk ei pääse aga keerlema, sest et ta tugihambad lukutee sirgetes nuutides on, ja sellepärast liigub lukk sirgjooneliselt ettepoole. Luku vasak eeskülg lööb vastu kestaheitja pead, kestaheitja pöörab oma tapi otsas, kestaheitja saba läheb tagapool lukku lukuteesse. Ülemine tõmbik lööb söötmisavas oleva padruni põhja vastu ja viib padruni pesasse. Kui padrun kohale jõuab, kargavad vedrutavad tõmbikud üle padrunikübara ääre ja haaravad sellest oma küüntega kinni.

Kui lukk viimase võimaluseni ette on jooksnud, surub lööknõela aluse vasak külg ikka veel oma tee vasaku serva vastu. Luku tugihambad seisavad

nüüd lukustusõnarate vastas, lukk pääseb pöörlema ja pöördub lööknõela aluse rõhumise all $\frac{1}{8}$ ringi paremale. Luku tugihambad lähevad lukustusõnartesse, padrunipesa on selle järel sulutud.

Padrunipesa sulumise järel satub lööknõela alus oma tee sirgesse osasse ja liigub seal edasi. See sirgjooneline liikumine on ühelt poolt tagatiseks, et padrunipesa paugu tekkimise ajaks tõesti sulutud oleks; teiselt poolt saab lööknõel selle liikumise ajal sütiku purustamiseks tarvilise hoo. Lööknõel läheb august lukutaldriku põhjas läbi ja lööb sütiku pihta, mis läbi lask sünnib.

§ 50. Söötja käitaja töötav hammas liigub Söötja ja käppade liikumine. söötja saba all soones; söötja liigub vasakult paremale.

Magasini vasak hoidkäpp on nüüd vaba, ta pea püsib kogu aeg magasinini küljepinna nuudis ja ei lase magasinini vasakule tagasi pöörduda.

Söötja käpp libiseb üle järgmise magasinihamba ja kukub sellele hambale järgnevasse nuuti.

Vasak tapp söötja pinnal surub magasinini parema hoidkäpa pea tagasi, nii et magasin tunninäitaja suunas liikumiseks jälle vabaks saab.

§ 51. Kui trikli peale vajutamine paugu tekki- Automaatline tuli. mise järel edasi kestab, korduvad need liikumised vahetpidamata: mänd jookseb tagasi, vinnakhammas ei jää päästikunoka taha, laskevedru viib männa ette, sünnib pauk, mänd jookseb jälle tagasi jne. Kui trikli peale vajutamine lõpetatakse, jääb männa tagasijooksul hammaslati vinnakhammas päästikunoka taha ja tuli jääb seisma.

VIII.

Osade töötamise seletamine ja näitamine õpilastele.

§ 52. Näitlikkude seletuste juures tarvi-
Üldised määrused. tada õpepadruneid. Neid valmista-
takse lahingpadrunitest sel teel, et kestale külje peale
auk puuritakse, rohi välja võetakse, sütik katki
lüüakse, kestale laengu raskuselt liiva sisse pannakse
ja auk jälle kinni joodetakse. Iga rahuaegses koosseis-
sus ettenähtud k. k. kohta peab väeosas niisuguseid
õpepadruneid olema kaks magasinitäit.

Õnnetute juhtumiste ärahoidmiseks peab õppuse
juhataja selle eest hoolt kandma, et õppuse ajal kuu-
lipilduja läheduses lahingpadruneid ei oleks.

Osade töötamist on väljaspoolt raske näha.
Mõnikord on see hoopis võimata. Seepärast tuleb
osade töötamise näitamiseks kuulipilduja igakord
teatava määrani koost lahti võtta. Kui võimalik,
seletuste juures tarvitada mudeleid. Mõnda asja
saab ainult mudelite abil näidata. Niisuguste juhtu-
miste jaoks tuleb väeosa töökojal valmistada tarvilik
arv puust mudeleid.

A) Osade töötamine männa tagasijooksul.

§ 53. Tarvilised koostvõtmised : § 29, pp. 1, 2, 3,
Gaaside töö. 4, 5, 10, 11.

Näitamine : Tee, mida mööda gaasid liiguvad,
ja osad, mida nad liikuma panevad.

Seletused : §§ 43 ja 44 (esimene lõige).

§ 54. Tarvilised koostvõtmised : § 29, pp. 1,
Männi liikumine 2, 3, 4, 5, 6, 7.

luku avamiseni. Näitamised : Lööknõela aluse liiku-
mine oma tee sirges osas :

a) Väljavõetud männa ja luku abil ;

b) Tagasipandud männa ja luku abil.

c) Täielikult kokkupandud klp. abil.

Seletused : § 44 (teine lõige).

§ 55. *Tarvilised koostvõtmised*: nagu § 54.

Luku avamine. *Näitamine* : Luku vasakule pööramine.

a) Väljavõetud männa ja luku abil.

b) Kohalepandud „ „ „ „

(Kui kehakaas ära on võetud, näeb tugihammaste õnaratest välja tulemist selgesti, kui vinnapidet pikkamööda liigutada).

Seletused: § 44 (kolmas lõige).

§ 56. *Tarvilised koostvõtmised*: nagu § 54.

Luku tagasijooks ja kesta väljahitmine. *Näitamine* : a) Läbi kestaheitmise ava tühi kesta padrunipesasse panna ja lukk ette lükata, nii et tõmbikud kestopõhja

haarata saaksid. Siis vinnapidet pikkamööda tagasi tõmmates kesta liikumist läbi kestaheitmise ava näidata. Hoida, et kesta veel välja ei lendaks.

b) Vinnapide järsult tagasi tõmmata. Peale kesta väljalendamist kesta uuesti sisse panna ja sedasama pikkamööda korrata. Läbi söötmissava ja söötja käitaja tee näidata, kuidas lukk kestaheitja saba peale rõhub ja kuidas selle juures kestaheitja pea liigub.

Seletused : § 44 (viimased lõiked) ja 45.

§ 57. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1,

Söötja ja käppade töötamine. 2, 3, 4.

Näitamine : a) Vinnapidet pikkamööda tagasi tõmmates söötja paremalt vasakule liikumist näidata.

b) Magasin samba otsa panna ja näidata, kuidas söötja käpp magasinikeha keerlema tõukab.

- c) Kehakaas kohale panna ja magasinini hoidkäppade liikumist näidata. Kuulipilduja peal on seda raske teha, selleks on mudel soovitatav.

Seletused : § 46.

§ 58. Magasini töötamine. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1, 2, 3. *Näitamine* : a) Õpepadrunitega laetud magasin laadimispulga otsa panna; magasinini pöörates näidata, kuidas rummusuu ja selle vastas olev kallak pind töötavad.

- b) Magasin kuulipilduja peale panna ja näidata, kuidas padrunirõhutus töötab. (Selleks tarvitada magasinimudelit, millel põhi niipalju välja on lõigatud, et padrunirõhutise töötamine näha oleks).

Seletused : § 46.

§ 59. Vinnajäämine. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1, 2. *Näidata* : a) Väljavõetud päästumehanismi töötamist trikli peale vajutamise juures;

- b) Läbi pilu keha põhjas hammaslati vinnakhammast;

- c) Kokkupandud klp. peal vinnajäämist.

Seletused : § 47.

B) Osade töötamine männa ettepoole liikumisel.

§ 60. Päästmine. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1 ja 3. Päästumehanismi keha tagasi panna.

Näitamine : a) Trikli peale vajutades näidata, et mänd ettepoole liikuma pääseb.

- b) Vedrusalv tagasi panna ja näidata, kuidas laskevedru männa ettepoole viib.

Seletused : § 48.

§ 61. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Männa ja luku liikumine enne lukustamist.

Näitamine : a) Väljavõetud männa ja lukuga näidata, kuidas lööknõela alus luku peale surub ja kuidas lukk summitud on ettepoole liikuma, kui ta pöörelda ei anna.

b) Mänd ja lukk paigale panna, sedasama näidata.

c) Söötmisavasse õpepadruni panna, padruni pesasseviimist näidata.

d) Näidata, kuidas lukk kestaheitjat pöörab.

Seletused : § 49 (esimene lõige).

§ 62. *Tarvilised koostvõtmised* : Nagu § 60.

Lukustamine.

Näitamine : a) Luku pöörlemist välja võetud männa ja lukuga näidata.

b) Sedasama paigalepandud männa ja lukuga näidata. Tugihammaste liikumist näeb keha pilus.

Seletused : § 49 (teine lõige).

§ 63. *Tarvilised koostvõtmised* : Nagu § 60.

Süütamine.

Näitamine : a) Väljavõetud männa ja lukuga näidata lööknõela aluse liikumist tee sirges osas.

b) Kohalepandud männa ja lukuga näidata, kuidas mänd veel edasi liigub, kui lukk juba kohale on jõudnud.

Seletused : § 49 (viimane lõige).

§ 64. *Tarvilised koostvõtmised* : § 29, pp. 1,

Söötja ja käp-pade liikumine.

2, 3, 4.

Näitamine : a) Vinnapidet ettepoole lükates näidata söötja liikumist.

b) Magasin samba otsa panna ja söötja käpa liikumist näidata. Magasini selle juures käega kinni hoida.

c) Mudeli abil magasin hoidkäppade liikumist näidata.

Seletused: § 50.

IX.

Lasketakistused.

§ 65. Takistused, mis kuulipilduja auto-
Lasketakistuste maatlises töötamises ette tulevad,
liigid. on kahte liiki:

1) Ajutised.

2) Pikemaajalised.

Ajutiste lasketakistuste põhjuseks võib olla:

a) Korratud padrunid.

b) Mõne niisuguse mehhanismi osa katkiminek, mida meeskond tagavaras kannab ja mida hõlpsasti koha peal võib vahetada.

c) Söötmisviga.

d) Vead, mis olenevad meeskonna vilumatusest ja puudulikust hoolekandest kuulipilduja eest enne laskmist, laskmise ajal ja pärast laskmist.

Pikemaajaliste lasketakistuste põhjuseks on enamasti niisuguste osade katkiminek, mida meeskond omal jõul vahetada ei saa. Need takistused viivad kuulipilduja pikemaks ajaks rivist hoopis välja.

§ 66. Ajutiste lasketakistuste kiire kõr-
Lasketakistuste valdamine on ainult siis võimalik,
äratundmine ja kui iga laskur neid kiiresti ära tunda
kõrvaldamine. oskab. Lasketakistuste äratund-
mine väliste tundemärkide järele nõuab mehhanismi ja selle töötamise põhjalikku tundmist. Ainult

siis, kui laskur ühe pilguga ära tunneb, missuguses seisukorras mehhanismi osad seisma jäid, võib ta aru saada takistuse põhjustest ja alata õiget tegevust selle kõrvaldamiseks.

Lasketakistuste tabelis on ettetulevate takistuste tunnuseks võetud vinnapideme asend. See tunnus on sellepärast valitud, et vinnapide kõik mäna liikumised kaasa teeb ja ta asendi järele otsekohe iga muu mehhanismiosa asendit võib ära tunda. *Sellepärast ei tohi seda tabelit kunagi kiuvalt pähe tuupida. Iga takistuse tundmaõppimise juures, samuti iga tegelikult ettetulnud takistuse põhjuste läbiarutamisel võetagu kõige esmalt kõne alla üksikute mehhanismiosade asendid ja minnagu alles siis takistuste põhjuste väljaselgitamisele üle. Selles suhtes peavad õpetaja ja õpilased igakord tabelit iseseisvalt täiendama, kõike meeletades, mis osade ja nende töötamise kirjelduses tundma õpitud.*

Ainult siis, kui iga takistus nüviisi juhuseks on osade ja nende töötamise kirjelduse kordamiseks, samuti ka hoolekande reeglite meeletuletamiseks, õpitakse lasketakistused teadlikult ära. Ning ainult teadlik äraõppimine tagab takistuste kiiret kõrvaldamist lahingtingimustes.

Tabel on jagatud nelja lahtrisse. Esimesse lahtrisse on paigutatud vinnapideme asendid tule katkemise järel; teise — takistuse tõenäosed põhjused; kolmandasse — takistuse otsekohe kõrvaldamise viisid. Neljandasse lahtrisse on paigutatud juhendid selle kohta, mida siis teha, kui üks ja seesama takistus sagedasti kordub.

§ 67. *Olgu lasketakistus missugune tahes, enne muude põhjuste otsimist alati täita kaks järgmist võtet:*

Esimesed võtted takistuse kõrvaldamiseks.

a) Magasini käega pöörata katsuda.

Kui magasin vabalt paremale pöörduv, on ta

tühi. Pöördub ta ainult ühe ehk mõne pulgavahe võrra, siis olid need pulgavahed tühjad. (See on ainukene võimalus kindlaks teha, et magasin tühi on).

b) Kui magasin ei pöörle, *veidi aega oodata*, siis vinnapide *järsult* tagasi tõmmata. Kui näppudega tõmmata ei jaksa, puupidet tarvitada. Kui ka siis trikli peale vajutamisele tuli ei järgne, ehk kui võtet „b“ täita ei saa, lähemalt järele uurida, mis takistuse põhjuseks on.

X.

Hoolekandmine.

§ 68. Üldised reeglid. a) Igapäevase väikese puhastamise korraliku toimetamise eest vastutab kuulipilduja *alaline sihtur*.

b) Kuulipilduja korraliku kandmise, ettevaatliku kohaleseadmise ja laskmise ajal täitmiseks määratud hoolekandereeglite täitmise eest vastutab iga ajutine sihtur, kelle käes klp. juhtub olema.

c) Igapäevane puhastus sünnib jaoülemale järelevalve all. Iga niisuguse puhastuse järel peab jaoülem kuulipilduja sellekohaste reeglite järele üle vaatama; kõigist tähelepanud rikestest ja puudustest teatab ta viibimata rühma vanemale allohvitserile ja kompani relvur-allohvitserile.

d) Kuulipilduja täielik puhastus sünnib rühma vanema allohvitseri järelevalve all. Iga täieliku puhastuse järel vaatab kuulipilduja üle rühma vanem allohvitser; ülevaatuse tagajärgedest teatab ta rühmaülemale ja kompani relvur-allohvitserile.

e) Kui terve kompani kergeid kuulipildujaid üheskoos veetakse, nagu kompani rännakutel, sünnib kuulipildujate ja laskemoona ning magasinide vankritele pakkimine kompani relvur-allohvitseri järelvalve ja vaatuse all. Kompani relvur-allohvitser liigub isiklikult vankrite juures ja valvab selle järele, et vedamise ajal kuulipildujaid ja magazine ei rikutaks.

Kui üksiku rühma kuulipildujaid omaette veetakse, täidab neid kohuseid rühma vanem allohvitser.

f) Rahuajal peab rühmaülem iga laskeharjutuse eel oma rühma kuulipildujad vastavate reeglite järele üle vaatama, et kuulipildujate korralikku ja takistusteta töötamist harjutuse ajal tagada. Leitud puudustest ja rikest teatab ta ajaviitmata kompaniülemale ja väeosa relvurohvitserile.

Sõjaajal peab rühmaülem niisugust ülevaatus toimetama igakord, kui lahingolud seda vähegi lubavad. Enne väljaastumist rännakule, mille ajal ehk mille järel vaenlasega kokkupuutumist on oodata, ja enne reservist seisukohale asumist toimetagu rühmaülem seda ülevaatus tingimata.

g) Kompaniülem ja väeosa relvurohvitser toimetavad rahuajal kuulipildujate täielikku tehnilist ülevaatus kõigi kontrollabinõude käsitlemisega peale suuremate laskmiste — kaks korda aastas. Selle läbi tagatakse, et kuulipildujad järgmiste suuremate laskmiste jaoks jälle täiesti korras on.

Sõjaajal peab kompaniülem ühes väeosa relvurohvitseriga kuulipildujate tehnilist üle-

vaatust toimetama igal kompani reservitulekul, ja mitte hiljem kui järgmisel päeval peale reservitulekut.*)

h) *Kõigi* ülevaatuste ajal peab üle vaadatama ka kuulipildujate juure kuuluvad magasinid. Lewis'i kuulipildujal on magasinide eest hoolitsemine niisama tähtis kui hoolitsemine ükskõik missuguse liikuva osa eest.

i) Kompani relvur-allohvitser on kohustatud viibima kõigi täielikkude puhastamiste ja ülevaatuste juures. Tema hoiu all on rahuajal tagavaraosad, mis kuulipildujate juure kuuluvad. Tema hoolitseb rikkiläinud osade vahetamise ja töökotta toimetamise eest. Ta on kohustatud kõigist ülevaatusel leitud riketest ja puudustest teatama kompaniülemale ja väeosa relvurohvitserile.

Kompani relvur-allohvitser valvab ka padrunita sorteerimise järele enne magasinide täitmist.

k) Ülevaatustel ülesleitud ja laskmise ajal ette tulevate rikete ja osade katkiminemiste üle seatakse kohe koha peal kokku lühike rikkekirjeldus, millele rikke-ülesleidja allohvitser, kompani relvur-allohvitser ja juuresolev ehk laskmist juhataja ohvitser alla kirjutavad. Selles kirjelduses peab olema ära tähendatud:

kuulipilduja Nr. ja valmistusaasta;
riketud osa nimetus ja aeg, kust saadik see osa töötamas on olnud;

viimase ülevaatuse aeg ja kelle poolt seda toimetati;

---

*) Selle ülevaatuse reeglid on paigutatud *Eeskirja ialgväe relvade parandamise ja korrashoidmise kohta*.

missuguses seisukorras osa viimasel ülevaatusel oli ja

rikke tõenäone põhjus.

Rike ise olgu lühidalt, aga täpselt kirjeldatud.

Niisugused rikkekirjeldused seatakse kokku ainult niisuguste rikete kohta, mis kuulipilduja korralikku töötamist takistavad ja seega osa parandamist ehk vahetamist nõuavad. Need otsekohe kohapeal kokkuseatud rikkekirjeldused on ainsaks dokumendiks, mille põhjal kuulipildujate osasid arvelt maha kustutada ja tarbekorral süüdlasi vastutusele võib võtta. Tagantjärele rikete akteerimiseks komisjone moodustada on keelatud.

Sõjaajal seatakse rikkekirjeldused kokku esimesel võimalusel ja võimalikult lühidalt.

l) Rikkekirjelduse ühes äravahetatud ehk parandust tarvitava osaga saadab kompani ülem väeosa relvurohvitserile. Viimane lisab sellele juure oma arvamise rikke tõenäose põhjuse kohta. Uute osade nõudmisele varustusvalitsuse relvistusest lisatakse juure rikutud osad ühes rikkekirjeldustega. Nõudmise kinnitaja teeb selle materjali põhjal otsuse, missugused osad otsekohe arvelt maha kustutada tulevad ja missuguste rikete eest süüdlasi seaduslikus korras vastutusele tuleb võtta.

m) Kõik juhid on kohustatud selle järele valvama, et neile alluva kuulipilduja juures niisuguseid koostvõtmisi, puhastamisi ja parandamisi ei toimetataks, mis eeskirjades lubatud ei ole.

§ 69.

Igapäevane väike puhastamine.

Väikest puhastamist toimetatakse igapäev, välja arvatud need päevad, mil kuulipildujast lastud on. Laskmiste järel puhastatakse kuulipildujat täielikult.

Väikse puhastuse juures toimetada § 29, pp. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 näidatud koostvõtmised.

Kõik osad ja pinnad, mis nende koostvõtmiste läbi nähtavale tulevad, määrdeõli ja petrooleumi seguga tolmust ja mustusest hoolega ära puhastada. Kui mõned pinnad kõvakskuivanud õli ja tolmu seguga koos on, võib mustuse lahtileotamiseks terpentini tarvitada.

Puhastamise järel osa täiesti kuivaks kuivatada ja siis õige kergelt määrdeõliga sisse määrida.

Enne kokkupanemist kõik osad üle vaadata, kas nad terved on ja kas liikuvate osade õõruvatel pindadel liikumist takistavaid takkeid, kriimustusi jne. tekkinud ei ole.

Rauaõõnt kuivatada ja uuesti määrida ainult siis, kui sinna vett sisse on sattunud.

M ä r k u s: Puhastussegu jaoks võtta ühepalju petrooleumi ja määrdeõli. Petrooleum olgu veest ja hapetest täiesti vaba. Selleks müügilolev petrooleum kuumendatud puhtast keedusoolast läbi filtreerida.

§ 70. Täielikku puhastamist toimetatakse üks kord nädalas, kui laskmisi ei ole, ja laskmiste ajal iga laskmise järel.

Lahingtingimustes toimetada täielikku puhastamist igakord, kui olud seda lubavad.

Täieliku puhastamise juures toimetada koostvõtmised, mis näidatud § 29, p.p. 1—12 (ühes arvatud), §§34, 35 (sihik välja arvatud), 36, 37, 38.

Kõigi nähtavale tulevate pindade puhastamine, kuivatamine ja sissemäärimine sünnib nagu väikselgi puhastusel.

Peale selle tulevad puhastamise alla vintraud ja gaasisilinder alamalseisvate erimääruste järele.

§ 71. Vintraua õõne puhastamine.

a) *Kui kuulipildujast lastud ei ole*, on õõne puhastamine analoogiline igasuguse muu poleeritud pinna puhastamisele. Vana õli ja tolmu segu puhastatakse puhastussegus leotatud pehme lapiga välja, õõs kuivatatakse *täiesti* ära ja määratakse õrnalt määrideõliga sisse. Selle juures täpselt kinni pidada järgmistest reeglitest:

Puhastuslapp olgu puhastusseguga *tublisti* läbi leotatud. Selleks lapp enne varda otsa panemist segu sees näppudega kõvasti läbi pigistada, et segu hästi kõigi kiudude sisse tungiks.

Õõnde kogunud liivatolmu terad võivad õõnepinda kriimustada, kui õõnt tolmu lapiga nühkida. *Iga kriimustus on aga kohaks, kus püssirohu gaasid kõigepealt õõnepinda lõhkuma ja aukliseks sööma hakkavad. Sellepärast esimeste lappidega õõnt mitte nühkida.* Varras rauda tagant sisse pista ja *pikkamööda* ette välja lükata. Väljatulnud lapp varda küljest ära võtta ja ära visata, siis varras tühjal tagasi tõmmata. Nii talitada vähemalt kolm korda, siis võib õõnt puhastuslapiga *pikkamööda* nühkida.

Õõne ja padrunipõhja peataja kaitseks puhastamise juures alati tarvitada õõnekaitsjat.

b) *Laskmise järel* sünnib puhastamine alguses niisamuti, nagu juhtumisel „a“. *Kui õõs täiesti puhtaks on tehtud ja täiesti ära on kuivatatud*, õõnest umbes neli liitrit keeva vett läbi kallata metalli sisse tunginud gaasiosakeste väljatõrjumiseks. Et väljatulevaid gaasijäänuseid neutraliseerida, selleks olgu vesi kergelt lehelise reaktsiooniga. Selleks vee hulka veidi soodat — umbes 10 grammi ämbri peale — panna.

Õõnest läbikallatavat vett ei tarvitse maha valada. Teda võib tarvitada jälle teiste vintraudade puhastamiseks.

Vee läbivalamise järele õõs *täiesti* ära kuivatada, siis õrnalt sisse määrada.

c) *Kui laskmise järel võimalik ei ole otsekohe täielikku puhastamist ette võtta*, rauaõõs soojast-peast *tublisti* sisse määrada. Selleks tarvitav määre olgu kergelt lehelise reaktsiooniga. Seda määret ei pea lõpulikuks sissemäärimiseks puhastuse järel tarvitatama.

d) *Pikemate laskmiste järele* kogub õõnepinnale tihti jäänuseid kuulimantli metallist, rauaõõs „nikeldub“. Nikeldunud õõnel on vintsoonte harjade kandid karedad, sakilised; harjade pindadel on valendavad jutid. Kuulipilduja tule hajumine kasvab, jookks muutub täiesti korratuks.

Nikeldumist kõrvaldada võib *ainult* väeosa töökojas, väeosa relvur-ohvitseri järelvalve all. Nikeldumise kõrvaldamise reeglid on paigutatud „Eeskirja jalgaväe relvade parandamise ja korrashoidmise kohta“.

e) Vanemates, auklisteks söödud vintraudades kogub väljasöödud kohtades puhastamise peale vaatamata kõva tahma ja vahest isegi roostet. Niisugused vintraudad tarvitavad vahetevahel puhastamist nõõri ja traatvõrguga. Ka seda puhastamist võib ette võtta ainult töökojas, relvur-ohvitseri järelvalve all.

§ 72. Gaasisilindri puhastamiseks tarvitada puuvarrast selle otsa kruvitava traatharjaga ja villase puhastustopiga. Esiteks tõmmatakse silinder traatharjaga mõni kord läbi, siis kruvitakse hari varda otsast ära, asemele sinna

kruvitakse villane topp ja tehakse sellega silinder lõpulikult puhtaks.

Silindrit ei pea õlitatama. Silindrisse sattunud õli söestub laskmise ajal ja moodustab kõva koorukese, mis kuulipilduja töötamist takistab. Ainult männakarika rõngad tuleb vaevalt tuntavalt õlise lapiga kergelt üle pühkida. Männakarika eesotsa õõnsusse ei tohi aga kunagi õli sattuda.

Silindri harilikuks puhastamiseks on keelatud silindrit gaasikambri küljest lahti kruvida; silindrit puhastada siis, kui keha veel vintrava küljest eraldamata. Puhastusvarras sisse pista läbi männatee.

Vanemates, auklisteks põlenud silindrites kogub aukudesse kõva tahma, mida harjaga vahest kätte ei saa. Selle tahma kõrvaldamine sünnib töökojas, relvurohviteri järelvalve all.

Niisamasugust tahma kogub ka männakarika otsaõõnsusse ja karikarõngaste vahele. Ka seda tahma, mida hariliku puhastamisviisiga kõrvaldada ei saa, on lubatud ainult töökojas välja puhastada.

— Gaasisilindri lahtikruvimine sündigu nii harva kui iganes võimalik.

Veel harvemini gaasikambrit rauast eraldada. Isegi töökojas peab püüdma kambrit raua küljes puhastada. Eraldamine sünnib ainult ühes nikeldumise kõrvaldamisega, misjuures raud täiesti radiaatorist välja tuleb võtta.

§ 73. Ladus, kasarmus ja korteris magasinid hoida riulite peal, lahtine pool allapoole; üksteise peale mitte enam kui kaks magasinini panna.

Tolm ja tolmuga kokkukuivanud õli igapäev magasinide pealt ära puhastada.

Magasin pulga otsa panna ja järele katsuda, kas ta vabalt pöörleb. Kui ei, rummu ja kaane vahe terpentiiniga ära leotada ja kergelt õlitada.

Järele vaadata, et magasinikeha täiesti terve ja rikkumata on.

Kõik eralduspulgad üle vaadata, et mõni neist lahti, kõver või katki ei ole.

Rummusuu üle vaadata, et ta ääred vigastatud ei ole ja talle prügi sisse ei ole sattunud.

Proovida, kas magasiniriiv korralikult töötab.

Tühi magasin samba peale panna ja pöörata; selle juures järele vaadata, et magasinini alumine serv vastu radiaatoriümbrikku või kehakaant ei käi.

§ 74.
Üldine ülevaatus peale täielikku puhastust ja laskmiste eel.

§ 68, pp. d ja f all nõutud ülevaatusi toimetada järgmise kava järele:

Osa	Mida tähele panna
I. Vintraud	a) Kas õõs ja padrunipesa puhtad? b) Kas padrunikübara peataja rikkumata? c) Kas rauapea kindlasti raua otsas istub?
II. Gaasikamber	a) Kas sisemine vint läbi söödud ei ole? b) Kas kambrisse kõva tahma ei ole kogunud, mida hariliku puhastusega kõrvaldada ei saa? c) Kas vintrauda viiv auk ummistanud ehk suureks söödud ei ole?
III. Gaasilinder	a) Kas tasapinnas, mida mööda hõõr-latt liigub, pragusid ja väljamurdunud kohti ei ole? b) Kas silindris söestunud õli ei ole? c) Kas silindri sisemine pind aukline ja aukudes kõva tahma ei ole?

Osa	Mida tähele panna
IV. Gaasi regulaator	a) Kas vint puhas ja kergesti käib? b) Kas augud välja söödud ehk ära ummistanud ei ole ja kas õõnsuses kõva tahma ei ole?
V. Keha	a) Kas lukutee, lukku juhtivad nuudid ja lukustusõnarad siledad ja lukk vabalt, kuid ilma üleliigse loksumiseta liigub? b) Kas hammasratta salve varn kõveraks ei ole paindunud?
VI. Kestaheitja	a) Kas kestaheitja murdunud, paindunud ehk muul viisil rikutud ei ole ja kas ta õieti lukutaldriku servas olevasse löikesse käib? b) Kas kestaheitja tapp terve ja pesa puhas, nii et kestaheitja kergelt liikuda saab?
VII. Söötja	a) Kas link korralikult peab ja magasinisamba pilusse õieti käib? b) Kas auk suureks ei ole kulunud ja söötja selle tagajärjel magasinisamba otsas ei logise? c) Kas söötja esimene pool paindunud ehk murdunud ei ole? d) Kas saba soon ja paigalhoidja tapp saba tagumise vasaku nurga all siledad on ja ebaloomulikult kulunud ehk ära täkitud ei ole? e) Kas käpp ja käpa vedru terve ja kulumata ning korralikult töötavad?
VIII. Kehakaas	a) Kas magasin hoidkäpad ja nende vedru rikkumata ja õieti kokku pandud? b) Kas padrunitõhuti terve, õieti kokku pandud ja tarbeks tugev?
IX. Mänd	a) Kas karikaõõnsuses kõva tahma ei ole ja kas karikarõngad ära ei ole söödud? b) Kas hammaslatt männa küljes liiga ei loksu? c) Kas lööknõel terve ja tugevasti aluses kinni on?

Osa	Mida tähele panna
	<ul style="list-style-type: none"> d) Kas lööknõela alus ja hammaslati hambad terved ja kulumatud? e) Kas vinnakhammas terve ja kulumatu?
XI. Lukk	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas tõmbikud nõrgad ei ole? b) Kas tugihambad rikutud ei ole? c) Kas lukutaldrik ja lööknõela auk välja söödud ei ole?
XI. Vinna- pide	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas pideme õlad terved on ja pide kindlasti keha pilus seisab ning välja ei kuku? b) Kas pide kindlasti ülestõstetud kaitseriivi õnaras seisab ja lukk ette ei jookse, kui trikli peale vajutatakse?
XII. Vedru- salv	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas hammasratta hambad terved? b) Kas hammasratta käpp terve ja kas käpa telg paindunud ei ole? c) Kas laskevedru terve?
XIII. Päästus- mehani- ismi grupp	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas päästiku nokk terve ja kulumatu? b) Kas triklivedru ümbrik lömmis ehk kuivanud õliga koos ei ole? c) Kas trikkel ja päästik vabalt liiguvad? d) Kas pärariivi vedru terve ja riiv korralikult töötab?
XIV. Pära	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas pööra kõrvad ja pära pöörahammas terved? b) Kas õlitoos kohal ja korras?
XV. Kokku- pandud klp. liikuvad osad	<ul style="list-style-type: none"> a) Kas söötja käitaja söötjat õieti liigutab? b) Kas kestaheitmine korralik? Seda õpepadruniga järele proovida. c) Kas söötja käpp ja magasin hoidkäpad õieti töötavad? Selleks tühi magasin samba peale panna ja vinnapidet edasitagasi liigutades vaadata, kas magasin õieti pöördub. d) Kas kõik liikuvad osad vabalt, ilma üleliigse õõrumiseta, takistusteta ja kinnisöömisteta töötavad?

Mida tähele panna

Selleks anda laskevedrule esiteks minimaalne pinge (10 Inglise naela = 4,5 kg. = 11 Vene naela), siis maksimaalne pinge (19 Inglise naela = 8,6 kg. = 21 Vene naela) ja mõlema pingega lukk ette jooksta lasta. Kummagil juhtumisel ei tohi liikuvate osade liikumises takistusi ega sissesöömisi ette tulla.

M ä r k u s: Kompanis võib leitud puudusi ainult hariliku puhastamisega, õlitamisega ja osade vahetamisega kõrvaldada. Parandusi, kõva tahma ja rauaõõne nikeldumise väljapuhastamist võib ainult töökojas ette võtta.

Sõjaajal võib väikseid parandusi toimetada ka kompani relvur-allohvitser. Lubatud paranduste kohta annab juhatusi väeosa relvur-ohvitser.

§ 75.
Vedrupinge reguleerimine.

Vedrupinget mõõdetakse vedrukaaluga. Kuulipildujatel esialgselt juureantud vedrukaalud on jagatud Inglise naelte järele. Kus neid kaalusid enam ei ole, võib tarvitada ükskõik missuguseid vedrukaalusid, normaalpinget võttes Vene naeltes või kilogrammides.

Vedrukaalu üks aas ehk haak pannakse vinnapideme taha, teisest aasast tõmmatakse käega, nii et vinnapide tahapoole tuleks. *Kaalu näitamist loetakse, kui vinnapide hammasratta käpa telje kohal on.*

Normaalne pinge on 11 kuni 12 Inglise naela = 12,2 kuni 13,6 Vene naela = 5,0 kuni 5,4 kg., üksiku kuulipilduja iseäralduste kohaselt.

Vedrupinge suurendamiseks:

a) Pära ära võtta.

b) Päästumehanismi keha niipalju tagasi tõmmata, et hammasratta link vabaks saaks.

c) Vedrusalve alt käega kinni hoides, nii et hammaslati hambad hammasratta omadesse käiksid, vinnapidet niipalju tagasi tõmmata, kui vedru pingumale tõmbamiseks vaja on.

d) Vedrusalv alla kukkuda lasta ja vinnapide ette lükata.

e) Kui ühekordsest tõmbamisest vähe, c) ja d) all näidatud tegevusi korrata.

f) Päästumehanismi keha paigale lükata ja pära külge panna. Pinge ära mõõta.

Vedrupinge vähendamiseks:

a) Pära ära võtta.

b) Päästumehanismi keha niipalju tagasi tõmmata, et hammasratta link vabaks saaks.

c) Vedrusalv alla kukkuda lasta, nii et hammasratta hambad hammaslati omadest välja tulevad.

d) Vinnapide tagasi tõmmata.

e) Vedrusalv käega alt üles tõsta, nii et hammasratta hambad jälle hammaslati omadesse lähevad.

f) Vinnapidemest kinni hoides hammasratta lingi tagumise haru peale vajutada, vinnapidet niipalju ette jooksta lasta, kui vedru

lõdvendamiseks vaja on, siis link jälle vastu hammasratast lasta.

g) Vinnapide täiesti ette lükata ja kuulipilduja kokku panna. Pinge ära mõõta.

§ 76. *Enne tulejoonele asumist ehk lahing-Hoolekandmine korda üleminekut peab sihtur:*
kuulipilduja eest tulejoonel.

a) järele vaatama, kas kuulipilduja vedamise juures vigastada ei ole saanud ja kas mehanismisse puru, tolmu jne. satunud ei ole;

b) rauaõõne õlist kuivaks tõmbama;

c) järele katsuma, kas rauapea kindlasti otsas on;

d) vaatama, kas gaasi regulaatoril väiksem auk silindri pool on;

e) proovima, kas mehanism vabalt töötab;

f) vedrupinget kontrollerima ja, kui vaja, ära reguleerima;

g) veenduma, et õõruvad pinnad mehanismis kergelt õlitatud on.

Tuleandmise ajal selle järele valvata, et vintraud liig kuumaks ei läheks. Mitte katseid teha vintrauda veega jahutada!

Lühematel vaheaegadel tuleandmises kergelt üle õlitada :

a) luku- ja männatee;

b) hammasratta ja hammaslati hambad;

c) lööknõela alus, lööknõela aluse tee ja söötja käitaja vint;

d) kestaheitja alumine külg;

e) söötja link, magasinini hoidkäpad, padruni rõhutis ja söötja saba soon;

f) trikkel;

g) põikliistud kehakaane alumisel küljel.

Igal tulevaheajal vedrupinget kontrolleerida. Tule täieliku lõpetamise järel:

a) rauaõõs soojalt lehelise määrdega ära määrda;

b) esimesel võimalusel kuulipilduja täielikult ära puhastada ja üle vaadata.

P. Lill

Kindralstaabi kindral-majoor,

Kaitseväe staabi ülem.

J. Tõrvand

Kindralstaabi kolonel,

Kindralstaabi ülem.

E. Limberg

Kolonel,

Kindralstaabi VI osakonna ülem.

O. Sternbeck

Kolonel-leitnant,

Laskeinspektor.

A. Koern

Noorem-leitnant,

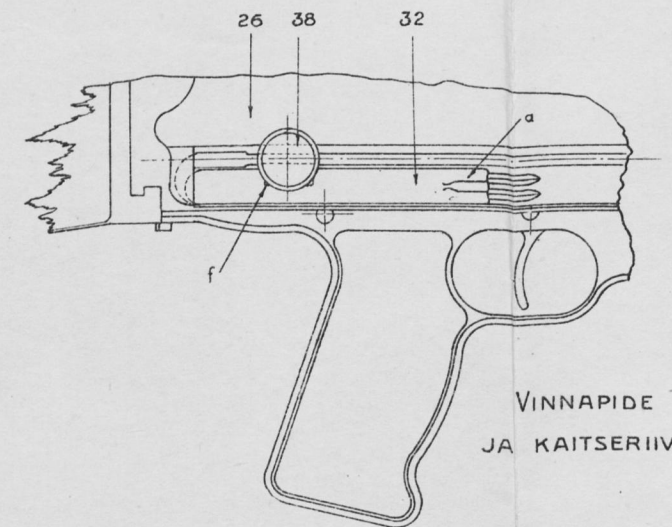
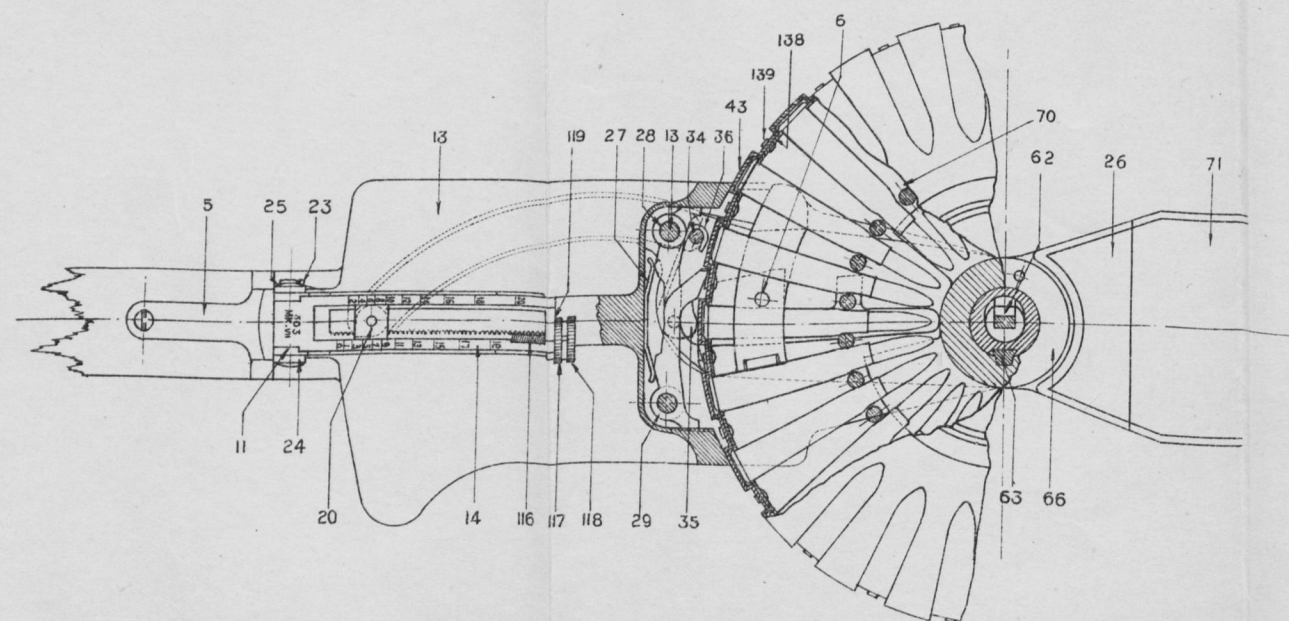
Kindralst. VI osak. sekretäri k. t.

K. k. Lewis'i lasketakistused.

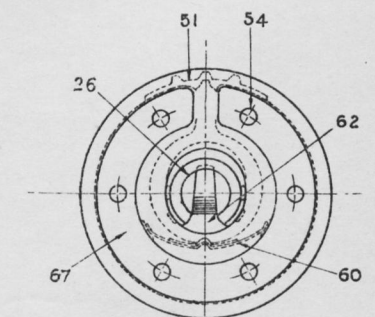
Vinnapideme asend	Takistuse tõenäone põhjus	Takistuse äratundmine Ühekordne kõrvaldamine	Kordamise ärahoidmine
<p>I.</p> <p>Vinnapide täiesti ette jooksnud.</p>	<p>a) Tühi magasin.</p> <p>b) Tühi pulgavahe magasinis.</p> <p>c) Viga söötismehanismis.</p> <p>d) Lahtiminemata padrun pesas. (Tõrkuv padrun).</p> <p>e) Lahtiminemata padrun pesas. (Rike mehanismis).</p> <p>f) Tühi kest padrunipesas kinni. (Kesta ebanormaalne paisumine).</p> <p>g) Tühi kest padrunipesas kinni. (Viga mehanismis).</p> <p style="text-align: center;">Padrunipesa tühi.</p>	<p>a) Magasinikeha tunninäitaja suunas käega pöörata katsuda. Kui magasin vabalt pöördub, on ta tühi. Uus magasin panna, klp. vinna tõmmata, tuld jätkata.</p> <p>b) Magasin pöördub ühe ehk mõne pulgavahe võrra. Vinna tõmmata, tuld jätkata.</p> <p>c) Magasin ei pöördunud üldse. Vinna tõmmata, tuld jätkata. Enne vinnatõmbamist veidi aega oodata, muidu võib takistus I d juures padrun vahest ka peale luku avamist süttida (pikaldane süütamine).</p> <p>d) Magasin ei pöördunud. Veidi aega oodata! Vinna tõmmata. Heitmisavast tuleb padrun välja. Väljatulnud padrun üle vaadata. Kui lööknõela jälg sütikul sügav on, tuld jätkata.</p> <p>e) Esimesed võtted nagu I d. Lööknõela jälg väljatuleva padruni sütikul nõrk. Vedrupinge vedrukaaluga ära mõõta ja järele vaadata, kas vedru katki ei ole. Katkisel vedrul ulatab pingekruvi pea harilikult üle salve seina õlgade välja. Kui vedru lõtv ehk katki. Pingutada ehk ära vahetada. Kui vedru korras, mänd ja lukk välja võtta ja lööknõel üle vaadata. Kui lööknõel katki, uus mänd panna. Lööknõela vahetamine võib sündida ainult rahulistes oludes ja vastavate tööriistadega, mitte aga seisukohal.</p> <p>f) Magasin ei pöördunud. Oodata! Vinna tõmmata. Kui näppudega ei jaksa, — puupidet tarvitada. Tuld jätkata.</p> <p>g) Viga tuleb otsida kuulipilduja osade juurest, kui I f mitu korda kordub. 1. — Kui klp. igakord ainult ühe paugu laseb ja jälle seisma jääb, on gaasi regulaatori võti lahti pööratud ja gaasi regulaator 1/4 ringi pööratud ehk hoopis välja kukkunud. Gaasi regulaator paigale panna, klp. vinna tõmmata. Tuld jätkata. 2. — Padrunipesa ehk gaasisilinder on roostetanud ehk mustust täis. Padrunipesa, gaasisilinder, männakarikas ära puhastada.</p>	<p>a) . . . . .</p> <p>b) Hoolas magasinide täitmine.</p> <p>c) Kordumise puhul esiteks magasin üle vaadata. Kui magasinikeha küljepinnal mõni osa murdunud ehk lõmmis on, magasin töökotta saata. Enne parandamist mitte tarvitada. Kui magasin terve on, järele vaadata, kas söötja käpp, söötja käpa vedru ja magasin hoidkäppade vedru terved on, ja murdunud ehk rikunud osad ära vahetada. Kui vinnatõmbamise juures söötja ei liigu, on lööknõela alus või söötja käitaja katki.</p> <p>d) Padrunite sorteerimine enne magasinidesse laadimist.</p> <p>e) . . . . .</p> <p>f) . . . . .</p> <p>g¹⁾ ja g²⁾ Ülevaatus enne laskmist. Hea puhastus vea ilmsikstulemisel.</p>
<p>II.</p> <p>Vinnapide vähem, kui ühe padrunipikkuse võrra tagasi tulnud.</p>	<p>a) Liig jäme ehk vigastatud padrun.</p> <p>b) Eelmisel padrunil on kestakael ära murdunud ja padrunipesasse jäänud.</p>	<p>a) Vinna tõmmata, tarbekorral puupidet tarvitades. Vinnatõmbamine olgu hästi järsk. Väljatulev padrun üle vaadata. Kui väljatulnud padrun ebanormaalselt jäme ehk rikunud on ja ta küljes teise, katkenud kesta osasid ei ole, tuld jätkata.</p> <p>b) Esimesed võtted, nagu II a. 1. — Lõhkenud kesta kael on tervelt väljatulnud padruni peal. Tuld jätkata. 2. — Väljatulev padrun on korraliku jämedusega, vigastamata, lõhkise kesta kaela ei ole talle ka külge jäänud. Lõhkenud kesta kael tagavara-osade hulgas kaasas kantava kestatõmbajaga välja võtta. Selleks kestatõmbaja südamik täielikult tagasi litsuda, lukk tagasi tõmmata ja kestatõmbaja pea läbi kestaheitmise ava padrunipesasse panna. Lukuga kestatõmbaja südamik hästi ettepoole litsuda, siis, kõvasti vinnapideme peale litsudes, kestatõmbaja pead mitu korda ülesse ja alla liigutada. Vinnapide viimase võimaluseni tagasi tõmmata, kaitseriiv üles tõsta, kestatõmbaja käepidet pidi veidi välja tõmmata ja järele vaadata, kas sissejäänud kestaosa tõmbaja pea külge on jäänud. Kui lugu nii on, tõmbaja südamik tagasi litsuda ja lõhkine kest välja tõmmata.</p>	<p>a) Hoolas padrunite sorteerimine enne magasinidesse laadimist.</p> <p>b) Kui kestad lõhkemine kordub, lukk ära vahetada. Lukustamisvahet, s. o. vahet lukutaldriku põhja ja raua otspinna vahel lukustatud luku juures, esimesel võimalusel vastavate lekaalidega kontrollleerida.</p>

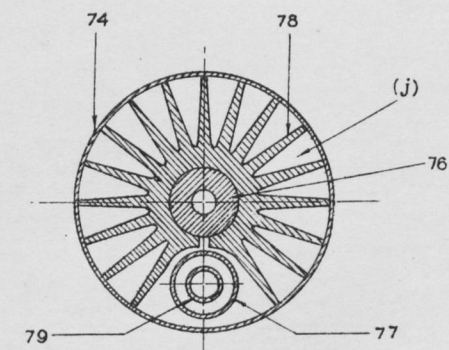
		<p>kuu padrunipesasse panna. Lukuga kestatõmbaja südamik hästi ettepoole litsuda, siis, kõvasti vinnapideme peale litsudes, kestatõmbaja pead mitu korda ülesse ja alla liigutada. Vinnapide viimase võimaluseni tagasi tõmmata, kaitseriiv üles tõsta, kestatõmbaja käepidet pidi veidi välja tõmmata ja järele vaadata, kas sissejäänud kestaosa tõmbaja pea külge on jäänud. Kui lugu nii on, tõmbaja südamik tagasi litsuda ja lõhkinge kest välja tõmmata.</p>	
<p>III. Vinnapide umbes 5 tolli tagasi tulnud (lukk padrunipikkuse võra tagasi jooksnud).</p>	<p>a) Terve tühi kest padrunipesas. Uus padrun ei pääse sisse. (Paisunud kest).</p> <p>b) Sama, mis eelmine. (Murdunud ehk nõrgad tõmbikud).</p>	<p>a) Kestahetmise avasse vaadata. Uus padrun toetub kuuliga vastu pesas oleva kesta põhja. Vinna tõmmata. Kaitseriiv ette panna.*) Magasin pealt ära võtta. Puhastusvardaga tühi kest välja lüüa. Kestakübara äär üle vaadata, kas tal tõmbikute jäljed peal on. Klp. kaitsevinnast ära võtta, padrunirõhutise all olev padrun ettevaatlikult pesasse lasta libiseda, vinnapidemest kinni hoides. Eelmise võttega pesasse viidud padrun välja tõmmata. Padrunikübara äär üle vaadata. Kui mõlema tõmbiku jäljed selgesti näha, uuesti laadida ja tuld jätkata.</p> <p>b) Võttes samad, mis III a. Kui üheainsa tõmbiku jälg näha on ehk ühtegi tõmbikujälge näha ei ole, lukk välja võtta ja tõmbikud ära vahetada.</p> <p>*) Väljatuleval padrunil võib kuul pesas oleva kesta põhja vastu jooksmise läbi sügavamale, kui õigus, oma kesta sisse olla surutud. Nüsgugune padrun annaks laskmise juures hädaohtlikult kõrge gaaside rõhumise, sellepärast tuleb ta otsekohe praakpadrunite hulka panna. Laskmiseks tarvitada teda ei tohi.</p>	<p>a) Kordumise juures on põhjuseks mustus pesas ja gaasisilindris.</p> <p>b) . . . . .</p>
<p>IV. Vinnapide umbes 3—5 tolli tagasi tulnud.</p>	<p>a) Kesta väljatõmbamine ja liikuvate osade õõrumine kulutavad liig palju jõudu. Lukk ei jõua padrunirõhutise all oleva padruni taha minna.</p> <p>b) Laskevedru nõrk ehk murdunud. (Mänd on küll täiel määral tagasi jooksnud, vedru ei jõua aga padrunit pesasse viia.)</p> <p>c) Tühi kest lukutees.</p> <p>d) Viga söötismehanismis. (Lukk ei lükka padrunit mitte põhjast, vaid külje pealt, sest et padrun otseti on läinud. Söötja on aga osalt üle padruni läinud ja hoiab seda maas).</p>	<p>a) Vinna tõmmata. Tuld jätkata.</p> <p>b) Vinna tõmmata. Vedru nõrgast vastupanust tunneb ära, et ta korras ei ole. Vedru pingutada ehk vahetada. Tuld jätkata.</p> <p>c) Vinna tõmmata. Järgneva trikli peale vajutamise juures ei lähe vinnapide täiesti ette. Uuesti vinna tõmmata. Kaitsevinnast. Magasin ära võtta. Padrunirõhutise all oleva padruni seis tuleb nähtavale. Väike kruvikeerajaga rõhutise all olev padrun tagasi litsuda. Tühi kest kestatõmbamise avast välja võtta. Rõhutise all olev padrun ettevaatlikult, vinnapidet kinni hoides, pesasse saata. Eelmise võttega pesasse saadetud padrun välja tõmmata ja kõlbmatute hulka panna. Uuesti laadida ja tuld jätkata.</p> <p>d) Vinna tõmmata. Kaitsevinnast panna. Magasin ära võtta. Kui viltuläinud padrun välja ei tule ehk õieti söötmistesse ei lähe, käsitsi välja võtta. Magasin ära vahetada. Äravõetud magasinini enne põhjalikku ülevaatust mitte tarvitada. Vinna tõmmata ja tuld jätkata.</p>	<p>a) Kordumise juures gaasi regulaatoril suurem auk gaasisilindri poole pöörata. Kestva kordumise juures mänd ja gaasisilinder üle vaadata, männakarikas ja silinder tahmast puhtaks teha. Lööknõela alus ja lööknõela aluse tee üle vaadata. Kui viimased karedaks on läinud, lukk ja mänd ära vahetada. Kõik liikuvad osad (peale männa) ära õlitada.</p> <p>b) Kordumise juures tõmbikud ja kestatõmbaja üle vaadata ja, kui vaja, ära vahetada.</p> <p>d) Kordumise juures padrunirõhutis üle vaadata ja, kui vaja, ära vahetada.</p>
<p>V. Vinnapide enam kui 5 tolli tagasi tulnud.</p>	<p>a) Männa liig järsk tagasijooks ja ettejooks. Padruni rõhutis ei jõua padrunit õigeaks ajaks alla suruda, kuulioots läheb vastu söötmissava ehk söötmistu eeskülge kinni).</p> <p>b) Katkine magasinihammas. (Padrun ei pääse magasinist välja, sest et söötja käpp katkise hamba peale rõhub.)</p> <p>c) Valesti kokkupandud ehk katkine padrunirõhutis. (Padrun on kehakaane keele alla kinni kiilutud).</p>	<p>a) Vinna tõmmata. Kaitsevinnast panna. Magasin ära võtta. Vaadata, kas kuulioots mitte vastu söötmissava ehk söötmistee eeskülge ei toetu. Kui see nii on, kuulioots maha vajutada, nii et padrun söötmissavas õieti seisma jääks. Magasin tagasi panna, tuld jätkata.</p> <p>b) Vinnapide ei tule tõmmates tagasi. Magasin pealt ära võtta. Vinnapide jookseb ette, söötja peal leidub terve padrun. (Magasini pealt äravõtmise juures vabaneb katkine hammas söötja käpa rõhutise alt ja padrun kukub söötja peale).</p> <p>c) Vinnapide ei tule tagasi ja magasinini äravõtmise järele leidub kehakaane keele alt kinnikiilutud padrun. Padrunit väikese kruvikeerajaga välja katsuda litsuda. Kui see korda ei lähe, pära ära võtta; päästumehanismi keha veidi tagasi tõmmata ja kehakaas ära võtta. Kõigil juhtumisel uus padrunirõhutis panna.</p>	<p>a) Kordumise juures järele vaadata, missugune auk gaasi regulaatoril gaasisilindri poole on pöördud. Kui suur auk silindri pool on, väike auk silindri vastu keerata. Kui gaasi regulaatoril juba isegi väike auk silindri pool on, vedrupinget suurendada. Selle vea sageda kordumise juures võib lukk katki minna.</p> <p>b) Iga magasin enne pealepanemist hoolega üle vaadata. See on laadija kohus.</p> <p>c) Hoolas järelvalve kokkupanemise ja osade vahetamise juures. (Valesti kokkupandud padrunirõhutise murrab enamasti esimene padrun, mis ta alla satub, katki).</p>

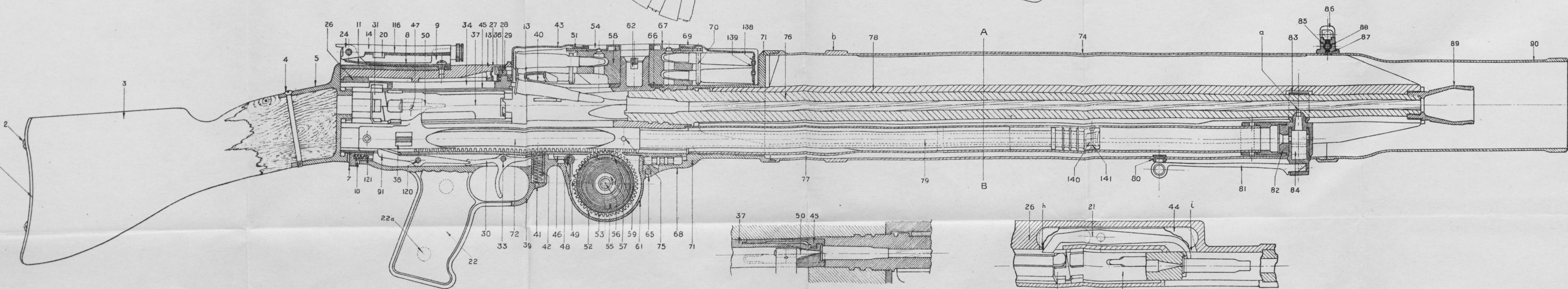
VINNAPIIDE
JA KAITSERIIV

MAGASINI RIIV JA KAAS

LÖIGE A-B

TÕMBIKUD

KESTA VÄLJAHEITMINE

A 131:2

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-44295